

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
részek és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

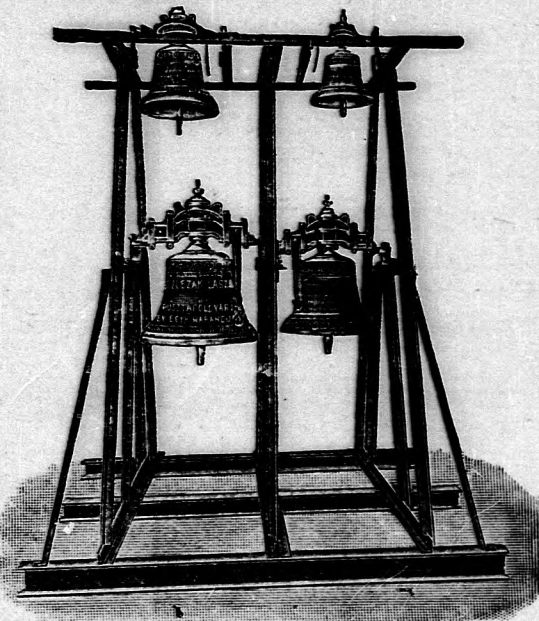
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

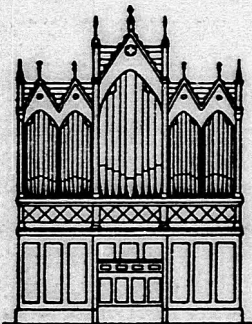
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabb öntöttmatta és szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, süssai, szentendrei, tiszadada, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnemű csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

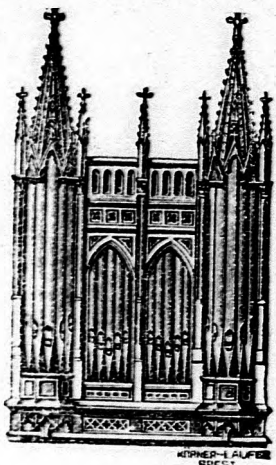
NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA

VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyéremmel
kitüntetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia
Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

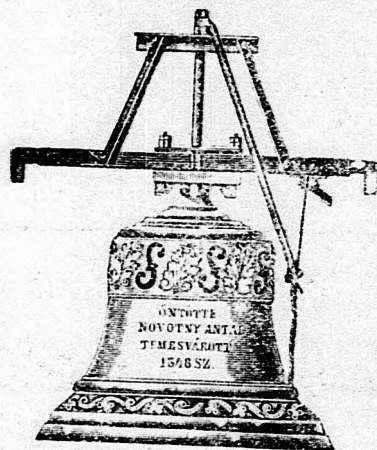
Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványok. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

◆ ◆ Legujabb gyógyszer. ◆ ◆

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalok ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólítások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Gróf Degenfeld József egyházkerü- leti főgondnok megnyitó beszéde.

Tisztelettel van szerencsém a közgyűlés meg-
jelent tagjait üdvözölni.

Háborús világot élünk főtiszteletű és méltó-
ságos közgyűlés, s a most folyamatban levő és
régén készülő világháború kitörésére a múlt év
nyarán azon gyalázatos merénylet szolgált utolsó
alkalmul, melyet hazánk és uralkodóházunk ellen-
ségei fenséges trónörökösünk s fenséges neje
ellen szerveztek, s mely a fenséges pár gyászos
halálával végződött.

Bár az egyházkerületi elnökség azonnal e
gyalázatos merénylet után részvétét s a felsé-
ges uralkodóház iránti ragaszkodásának és hűsé-
gének kifejezését alkalmas módon a trón zsámoly-
ához juttatta, mindazonáltal helyénvalónak tar-
tom, hogy ma, amidőn egyházkerületünk ezen
merénylet után legelőször jön össze közgyűlésre,
jegyzőkönyvünkben egy kegyeletes pár lapot
szenteljünk az áldozatul esett fenséges pár em-
lékének.

A múlt évben egészen szokatlanul őszi köz-
gyűlésre egyházkerületünk nem jött össze. Ennek
is oka a világháború s azonkívül azon körülmény,
hogy épen az őszi hónapokban egyház-
kerületünk több része a legrosszabb megpróbál-
tatásoknak és veszedelmeknek volt kitéve.

A háború ugyan ma is tart, azonban idő-
közben az elintézését igénylő ügyek annyira fel-
szaporodtak, hogy a közgyűlés megtartását tovább
halasztani alig lett volna lehetséges.

Ezen mostani nagy háború, melynek dimen-
ziói semmiféle eddigi háborúval össze nem ha-
sonlítható, hazánk összes erejét igénybe veszi,
mert hiszen ezen háborúnak kedvező kimenetele
reánk nézve valóságos lét- és életkérdés; termé-
szetes tehát, hogy egyházunk hívei, kik a tiszta
igaz magyarság magvát képezik, a legnagyobb

odaadással, hősiességgel, halálmegvetéssel harcol-
nak a győzelemért, a hazáért, s ez utóbbi körülmény-
ből következik az is, hogy hazánk lakos-
ságának egy osztálya sem szenvedett annyit a
háború által, mint épen egyházunk hívei.

Nagyok a mi veszteségeink, főtiszteletű és
méltóságos egyházkerületi közgyűlés, a háború
folytán, s azonkívül is legutóbbi közgyűlésünk
óta, olyanokban is, kik egyházi közéletünk szá-
mottevő tényezői voltak.

A háború folytán elvesztettük a hevesnagy-
kunsági egyházmegye kiváló, értékes gondnokát
dr. Horthy Szabolcs főispánt, továbbá U. Szabó
Gyula debreceni, Marsalkó Gusztáv bősörményi,
Czira Lajos mezőtúri főgimnáziumi és Kovács
István debreceni tanítóképezdei tanárokat, a há-
borún kívül pedig Helmezy Józsefet, a nagy-
bányai egyházmegye kiváló gondnokát, dr. Jászi
Viktort, előbb akadémiai, majd egyetemi tanárt
és dr. Papp Tibort, a máramarosszigeti jogaka-
adémia hosszú időn keresztül buzgó igazgatóját.
Mindezeknek emlékét méltóztassanak jegyző-
könyvünkben kegyeletesen megörökíteni. A ke-
gyeletes megemlékezést illetőleg azonban még
egy lépéssel tovább is mennék. Tekintettel azon
vitézségre és hősiességre, mellyel egyházunk hívei
a győzelemért, a hazáért küzdöttek és küzdenek,
általánosságban és nevek megemlézése nélkül
jegyzőkönyvünk egy kegyeletes lapját óhajtanám
szentelni, egyházunk mindazon hívei emlékének,
kik a háború folyamán vitézül küzdve életüket
áldozták fel a hazáért.

A folyó tanév kezdetén megszűntek debre-
ceni főiskolánk akadémiai tanszakai, s megnyílt,
egyelőre három karral, a debreceni egyetem.
Ezzel teljesült régi vágyunk, hogy Debrecenben,
református theologiai fakultással összekötött egye-
temünk legyen.

Az első tanévben azonban egyetemünk olyan
lendületet, amilyent várhattunk s vártunk is,
nem vehetett és pedig a világháború miatt, mely

minden erőt, minden tevékenységet, minden gondolatot igénybe vett. Ezenkívül akadályul szolgált azon körülmény is, hogy a tanárok egy része a harcúterén van, s az ifjúságunk is, mely különben a tudomány forrásához ide tödült volna, legnagyobb része részint kötelelességszerűen, részint önként a harcúterén harcol.

Különben a háború miatt többi tanintézetet sem láthattuk normális fejlődéssel, különösebben azért, mert a fiatalságot az eddigi szokásos mértékben nem tudtuk a bentlakás jótéteményeiben részesíteni.

Egyházkerületünknek s főiskolánknak a háború folytán sok anyagi kárral is meg kellett küzdeniök. Eltekintve attól, hogy bérlőink és haszonbérlőink fizetési kötelezettségöknek nem tudtak eleget tenni, legnagyobb kárt azáltal szenvedtünk, hogy a múlt évben drága helyen, pénzben felépített akadémiái, illetve egyetemi internátusunk hadi kórháznak lett lefoglalva, s így azon jövedelmet, melynek hivatása lett volna, az építkezési kölcsönnek fokozatos visszafizetésére, nélkülözniünk kellett.

Megemlítem még, hogy lelkészi karunk, élén püspökünkkel, a háborúval összefüggő ügyekben a legnagyobb tevékenységet fejté ki, mely egyházkerületünk által alig meghálálható tevékenység, a hazaszeretet lelkesítésében, a sebesültek és a hadbavonultak hátramaradottainak vallásos vi-

gasztalásában nyert kifejezést, s melyért különösen e tevékenység vezetője az egyházkerület háláját érdemli meg.

Most pedig remélnünk kell és reméljük is, hogy a világháború rövid idő alatt kedvező eredménnyel véget ér, s akkor hazánkban s akkor egyházunkban is újabb és erőteljesebb fellendülést várhatjuk.

A megjelent közgyűlési tagokat még egyszer tisztelettel üdvözölve, a közgyűlést ezennel megnyitom.

A magyar tanítóság.

Nem régen a német birodalmi gyűlés egyik tagja ékes szavakban dicsőítette azon munkát, amelyet a német tanítóság az ifjúság hazafias nevelése körül oly mértékben fejtett ki, hogy a német ifjúság egy szívvel, egy lélekkel, az egész világ bámulatát felkeltő lelkesedéssel küzd a haza megvédéseért folytatott nemes harcban. A fegyver, a rend, amely a német katona külső magaviseletében megnyilvánul; a lelkesedés, a naivitással párosult bátorság, amely egész lényén előmlik, beszélő bizonyága a német tanítóság értékes munkálkodásának. A világ legnagyobb nemzete iránt tanúsított csodálat mellett azonban soha sem szabad elhalványulni lelkünkben azon

TÁRCA.

Dicső világ.

*Dicső világ, dicső! bár úija véres, —
De visszatért elhagyott Istenéhez.
Virágzóbb lett az erkölcsök hazája,
A gőg az ostori porba hullva állja.
És a könnyörtelen
Ki szánó részvétet nem ismert
Szívvel megpihen
Egy oly sötét búval fedett vidéken,
Hol árva könnyez és özvegy siráma
Csapódik a vihar-feldűlta tájra.*

*A nagy idők csodát miveltek.
Kétkedők egy új világra lettek;
Úr a becsület s nem a pénz az Isten,
Amely erőt veit gyáva, léha szíven!
A szeretet mintha erősebb lenne,
Nagyobb a tűz, égőbb a lélek benne.
Ki félénk volt családi otthonában:
Csaták tüzeiben ontja véréit bátran*

*S csak egy a szív reménye, vágya:
Győzzön hazája!*

*A nő hűségét könnyek edzik
S amely eleddig
Elsiklott az úvesziők mocsarában,
Ékességül azon most im' virág van.
És mintha nemtők hajának a népet:
Templomba megy s csendül az ének,
Urának vallja azt, kii elfelejtett,
Ki előtt bűnbánat-könyei nem ejtett,
Agy tűzi lelkét egy szebb, jobb jövőre,
Mind ellenét, mind önmagát legyőzve.*

*Dicső világ, dicső! bár úija véres, —
De így szokunk a jó Isten kezéhez,
S ha földérül a béke szívárványa:
A lélek a bajok közt is belátja,
Hogy az érzések zajló tengerében
A boldogság ott kél erőre épen,
Hol a tanító mesier egymaga
A szenvedések kínzó ostroma!*

Nagy Károly.

köteles tiszteletnek és elismerésnek, amellyel a véres háborúban a magyar társadalom különböző tényezőinek, így a többek között a magyar tanítósnak tartozunk. Csak most látjuk igazán, hogy ez a gyakran lekicsinyelt, anyagi javakban oly szűkösen dotált testület a béke esendjében a kötelesség teljesítése mezején minő hősi munkát végzett. Feladata százszorta nehezebb volt, mint a német tanítósnak, amely elvégre egy a kultúra által teljesen átítatott nép fiai körül végezte az oktatás és a nevelés magasztos munkáját, amíg a magyar tanítósnak az elmúlt évtizedekben az átmeneti korszak minden nehézségével kellett a küzdelmet felvenni. Igen, ez a korszak átmeneti korszak volt az elhagyatott nép művelődési történetében. A magyar tanítósnak kulturát és civilizációt kellett egyszerre teremteni a nép között, amelynek nemcsak értelmi, hanem érzelmi világát is művelés alá fogta egyszerre.

Azokban a poros, gyakran szegényes külső tantermekben hazánk különböző vidékén lassanként, észrevétlen készítette elő a magyar tanítósnak Magyarország jobb jövőjét, amidőn a hazának lelkes, kötelességű, a küzdelmekben kitartó, öntudatos fiakat nevelt. És ezt minő küzdelmek, az önfeláldozásnak minő nehézségei között tette. Ajtóján ott kopogtatott szüntelen a szegénység egyfelől, az értelmetlenség másfelől. Az anyagiak miatt gyakran elcsüggedt magyar tanítósnak mégis mindig a haza iránt való lelkesedéssel kellett foglalkozni növendékeivel. A nyomorúság, az anyagi szegénység egy pillanatra sem homályosította el lelkében a haza iránt való kötelességeket. Pedig ez a haza mily csekély javadalmakkal jutalmazta emberfeletti munkáját. Ha visszagondolunk azon törvényekre, amelyek a tanítósnak javadalmainak megállapítására vonatkoznak, magunk előtt látjuk azt a küzdelmet, amely a mai csekély tanító fizetés kivívását megelőzték. Az anyagiakon kívül küzdeni kellett az értelmetlenség ellen ezer meg ezer alakban. A közönség nagy része a tanító hivatása iránt ha nem is ellenséges, de legtöbb esetben rideg közönnyel, sőt a félművelt elemek bizonyos lenézéssel viseltetnek, nem bírván felfogni azon megdönthetetlen tény, hogy a tanító a társadalomban nemcsak számottevő, hanem nélkülözhetetlen

tényező. A magyar társadalom még mindig nem adta meg a tanítósnak azt a helyet, amely őt képzettsége, műveltsége és fontos hivatása folytán méltán megérdemelné.

Nézzük csak közelebbről a mi református egyházunkban a tanító helyzetét. Elmondhatjuk, hogy nálunk koránt sincsen az a servilis állapota a tanítósnak, mint a r. katolikus egyházban, ahol nézeteinek szabadabb nyilvánítása elől el van zárva. De még a református egyházban hosszas küzdelem előzte meg a tanítóknak egyházi gyűléseinkbe való bejutását. Ma sincsennek azonban az egyházmegyén, egyházkerületen, konventen, zsinaton tanítóink az őket megillető számban képviselve. E tekintetben a tanítósnak még joggal sokat várhat.

Sok vita tárgyát képezheti a református tanítóknak egyháziassága, egyházunkhoz való viszonya. Én a mi tanítóink egyháziasságában soha sem kételkedtem s ha olykor egyik-másiknál a keserű érzelmek kifakadását láttam, azt soha sem tudtam volna az egyháziatlanság lapjára írni. Ezer és egy okuk van a mi tanítóinknak az anyagiakon kívül is az elkeseredésre. Hogy csak egyet említsek a többek közül, a lélekben nem hagy-e állandóan füláncot a kicsinylés, a lenézés, amellyel léptenyomon kell találkozni, elkezdve a tanítóképzőintézetből, ahol már szomorúan kell éreznie más szakon levő tanulók vérig sértő, vérig bántó kicsinylését. Eszembe jut itt a következő eset. A múlt iskolai évben egy negyedéves növendékünknek összeszólalkozása volt itt a kollegiumban egy jogással, aki — amidőn növendékünk megnevezte magát, — így szól: Tanítóképezdész.... az semmi! Istenem, vajjon ez a jogász nem gondolt-e arra, hogy elemi iskolai tanító nélkül soha sem lett volna belőle jogász? És ha vissza gondolok a magam diák éveire, még most is fájó szívvel gondolok arra a válaszfalra, amely a képezdészeket a többi szakok tanulóitól elválasztotta. Azok a szegény képezdészek valóságos páriák voltak. Ugyan kérdelem, ily bánásmód után nem elkeseredve, megbántott lélekkel ment ki az életbe, amelytől nem várható sokat, amikor már mint ifjút az iskolában alsóbb rendű lénynak tekintették. A leendő lelkészek, a leendő tanítók itt a kollegiumban nem ismerik egymást,

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon 7-85.

*

köztük semmi összeköttetés nincs, mert ugyan barátkozhatik-e egy theologus egy tanítóképezdészel? A már itt kezdődő ellentét előre veti szomorú árnyékát arra a viszonyra, amely künt az életben a lelkész és a tanító között van. És ez a viszony nem a szeretetteljes együttműködésben, hanem legtöbbször egymás ellen való vádaskodásban merül ki: a lelkész egyháziatlansággal vádolja a tanítót, a tanító hatalmaskodással vádolja a lelkészt. Egyházunknak eme fájó kérdését már régebben fejtegetés tárgyára tettem s így itt csak annak a kijelentésére szoritkozom, hogy amely lelkész igazán feltudja fogni a tanítói állás fontosságát s magasztos hivatását, egy kis türelem birtokában soha sem juthat ellentétben a tanítóval. Nekünk a legmagyarabb egyháznak meg kell becsülni a magyar tanítókat. Félre a lenézéssel, félre a kicsinyléssel s amelyik emberben ezen gyarlóság a tanítói állással szemben meg van, — ne tartson jogot a művelt ember névre!

Ami magyar tanítóink hősök a békében, névtelen hősök, akiknek munkájáról külön-külön alig tudunk valamit, de együttes munkájuk eredményét csodálattal szemléljük. Győzők ők, az értelmetlenség legyőzői, amely népünket oly sokáig lenyűgözve tartotta s akadályozta abban, hogy emberhez méltó életet éljen. És most a magyar tanítók, akik növendékeiknek hazánk történelmi alakjairól, véres csatáiról tanítottak, nagy számmal ott küzdenek a harctéren s hányan életökkel, vérökkel pecsételik meg azt, amit tanítottak. Hányan közülök, akik a hazaszeretetet predikálták tanítványaiknak, a hazáért halnak meg a harcmezőn.

Magyar társadalom! magyar közönség! Ha véget érnek a borzalmas harcok, ha a háború véres árnyai elszállnak közülünk, — adjuk meg köteles adónkat a magyar tanítóknak hálánk jeléül azzal, hogy jogos igényeik kielégítéséhez

segítjük őket s fölemeljük őket társadalmilag arra a magaslatra, amelyet a magyar tanítóknak önzetlen munkájával, lángoló hazaszeretetével már oly régen kiérdemelt.

Dr. Veress István.

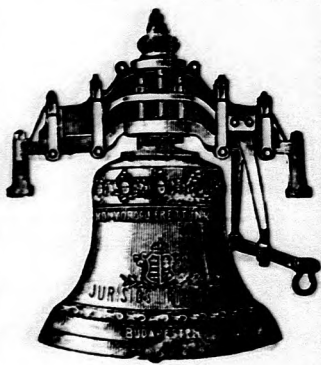
Kérelem.

A Magyar nemzeti múzeum könyvtárának igazgatója elhatározta, hogy egybegyűjti az összes írott emléket és nyomtatványokat, amelyek a most dúló háborúra, ennek előzményeire és okaira vonatkoznak. Mivel azonban minden gondosság és buzgólkodás mellett is meg lehet, hogy a múzeumi könyvtárnak nem lesz módjában minden háborús írott emléket és nyomtatványt megszereznie, kívánatos, hogy ehhez a gyűjtéshez a nagyközönség is hozzájáruljon, hogy így a gyűjtemény minél teljesebb legyen.

A Magyar Tudományos Akadémia kebelében alakított Hadtörténelmi Bizottság is szolgálataiba áll e nemes eszmenek, hogy ez úton is teljesítse ama magasztos hivatását, mely kötelességévé teszi, miszerint nemzeti közérzetünkre fölemelő hatással bíró magyar hadi történelem adatait gondosan összegyűjtse a jövő nemzedék és a történetírók számára, egy esetleg később alakítandó magyar hadi-levéltár anyaga gyanánt.

Felkérünk tehát minden hazafit, hogy gyűjteményünk gyarapításához hozzájárulni szíveskedjenek:

A gyűjtendő tárgyak: könyvek, önálló füzetek és különnyomatok, amelyeknek tárgya a mostani háború, ennek előzményei és okai, vagy amelyekben a mostani háborúra vonatkozás található. Hogy e füzetek vagy könyvek és különnyomatok versben vagy prózában vannak-e írva, van-e valami tudományos vagy szépirodalmi értékük, az a teljességre törekvő gyűjtés szempontjából nem veendő figyelembe: önálló füzetekben megjelent egyházi és világi beszédek, előadások és felolvasások, amelyek a háborúval, előzményeivel és okaival foglalkoznak; önálló füzetekben, vagy csak egyes lapokban nyomtatott egyházi és világi, hivatalos és nem-hivatalos körlevelek, kóriratok, felhívások, buzdítások, tanácsok, lázítások, utasítások, rendeletek, katonai buzdító és lelkesítő napiparancsok, rendszabályok stb.; önálló füzetekben, vagy egyes hírlapokban lenyomatott háborús, vagy háborús vonatkozású énekek, dalok, nóták,

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztel lett kítüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

versek és imádságok; a ponyvairodalom mindenféle terméke, amelynek tárgya a háborúból való vagy vele összefügg; háborús vagy a háborúval összefüggő statisztikai kimutatások; háborús naptárak; háborús térképek; szöveges és szövegtelen háborús hangjegyek; szöveges és szöveg nélküli képes ábrázolások (képek, képecskék, képes-levelezőlapok, műkedvelők által a helyszínen készített fényképfelvételek stb.); egyesületek és társulatok, ipari és kereskedelmi vállalatok jelentései, ha bennük valamely vonatkozás van a háborúra; mindenféle hivatalos és nem-hivatalos, hatósági és magán plakát (falragasz), amelynek tartalma összefüggésben van a háborúval; színlapok, ha rajtuk a háborúval bármilyen vonatkozásban levő előadás szerepel, vagy ha az előadást háborús jótékony célra hirdetik; a háborúban elesett hősről kiadott gyászjelentések; mindenféle értékpapírok, értékjegyek, hitelpapírosok, hivatali és üzleti nyomtatványok, űrlapok, címkék, meghívók és sokszorosított fényképfelvételek, amelyek a háborúval bármiként összefüggésben vannak; legyezők, szalagok, kokárdák, zászlócskák, gyújtóskatulyák, kávéházi, vendéglői és cukrázdai papíros-szalvéták, amelyeken háborús szöveg, térkép vagy kép van és akárminő más itt fel nem sorolt tárgy, amelyen háborús felírás, vagy ábrázolás található.

A magyar katonai kuitara legértékesebb anyagát fogják alkotni a gyűjteményben azonban az írott emlékek, amelyek közé: a hadi naplók, a táborból érkezett levelek és tábori levelező-lapok, haretéri jelentések, hadifoglyoknál talált följegyzések stb. tartoznak, melyeknek gyűjtésére — az enyészettől való megmentésük végett — különösen felhívjuk a magyar közönség becses figyelmét.

Nagy hazafias és tudományos szolgálatot tesz az, ki a háborús források után kutató magyar történetírásnak bármilyen, de főleg ritkább, nehezebben hozzáférhető, vagy értékesebb magyarországi vagy külföldi, magyar, vagy idegennyelvű háborús nyomtatvánnyal, vagy írott emlékekkel hozzájárul a gyűjtemény minél teljesebbé tételéhez.

A gyűjtött nyomtatványokat és kéziratokat akár a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi könyvtárának, vagy a Magyar Tudományos Akadémia által kiadott Hadtörténelmi Közlemények szerkesztőségének (Budapest, VIII. Ludoviceum-utca 4. szám.) kérjük beküldeni.

A naplókra és levelekre nézve megjegyezzük, hogy ezek zárt, lepecsételt és a fölbontás határidejének meg-

jelölésével ellátott borítékban is beküldhetők; ezek nyilvánosságra hozatala tárgyában kifejezésre juttatott kívánalmak a fennálló szabályok értelmében föltétlenül tiszteletben fognak tartatni.

Kelt Budapesten, az ezerkilencszáztizenötödik esztendőben.

Dr. Szendrei János

min. tanácsos,
a Magy. Tud. Akad. hadtört.
bizottságának előadója.

Rónai Horváth Jenő

altábornagy,
a Magy. Tud. Akad. hadtört.
bizottságának elnöke.

Pilch Jenő

m. k. honvédtábornagy,
a Hadtörténelmi Közlemények
szerkesztője.

Fenti kérelmet püspökünk felhívása folytán is lelkész- és tanítótársainknak, egyházi előjáróinknak jó akaratú indulatába és figyelmébe ajánljuk. A magyar református egyháznak mindig különös érzéke volt a történelmi múlt iránt s hisszük, hogy most sem marad hátra azon törekvésben, miszerint a jelenben folyó óriási küzdelem írott okmányok és emléktárgyak alapján minél tisztább és igazabb világításban jelenhessék meg az utókor előtt. Minden, a háborúra vonatkozó iratot, emléktárgyat stb., esetleg kimutatást arról, hogy egyes egyházak mennyi hadikölesőnt jegyeztek — szívesen elfogad s illetékes helyre juttat szerkesztőségünk.

Egyházkerületünk közgyűlése.

Még három konventi kisebb jelentőségű határozat tudomásul vétele után referált Kiss Ferenc főjegyző azokról az ügyekről, amelyeket halaszthatatlan voltak miatt (23 ügydarab) az elnökség látott el. A közgyűlés valamennyi elnöki intézkedést köszönet mellett, helyeslőleg vett tudomásul.

Jelentést adott föltiszteletű püspökünk azokról az intézkedésekről, amelyeket a trónörökös-pár elhalálozása alkalmával egyházkerületünk egyházi részéről a gyász- és részvét megnyilatkozásai iránt tett volt. Az intézkedésekről szóló jelentésről a közgyűlés helyeslőleg értesül.

A vallás- és közoktatásügyi bizottság megbízatása egyházkerületünkben lejárt. Jövőre a soros erdélyi egyházkerület alkotja meg a bizottságot; ez is tudomásul vétetik.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium szükségesnek találta az egyházkerülethez küldött intézkedéseiben.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTÖHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

hogy az ő felügyeleti jogkörébe tartozó alapok és alapítványok vagyonában és gazdálkodásában a mostani háború következményeképp keletkező kiadások és károsodások külön kimutatva állandóan nyilvántartassanak, amelyeknek oka a mozgósításra, illetőleg a háborúra vezethető vissza. Felkéri azért az egyházi főhatóságokat, hogy teteles és összezszerű részletezéssel jelentessenek be ezek a károsodások és pedig a múltra nézve azonnal, jövőben pedig esetről-esetre. Figyelembe jönnek azok a teljesített kiadások, amelyek katonai beszállásokra, vagy tartalékkiadások céljaira történt lefoglalás folytán állottak elő (takarítások, vízfogyasztás, fűtés, világítás, helyreállítás). A Vörös Kereszt egyesület céljaira átengedett épületek is ilyen tekintet alá esnek. A vagyonesökkenés, illetőleg a károsodás mérete a leltári értékek alapul vétele mellett állapítandó még. Figyelembe veendő a bevételi visszamaradások. Az értékpapírok árfolyamában beállott esökkenéstől el kell tekinteni. Félreértés kikerülése céljából azonban hangsúlyozza a vallás- és közoktatásügyi miniszter, hogy ezek a kimutatások csak statisztikai célokat vannak hivatva szolgálni s a kormánynak nem áll módjában, hogy a károsodásoknak csak részben való helyreállításáról is gondoskodhassék. A miniszteri leiratot a közgyűlés az egyházmegyéknek, az egyházkerületi és kollegiumi pénztárnak azzal adta ki, hogy a kívánt bejelentéseket főt. püspök úrhoz a múltra nézve azonnal, jövőre nézve esetről-esetre terjesszék fel a miniszterhez leendő juttatás végett.

Egyházkerületünk indokoltan kérte volt az illetékes miniszteriumtól, hogy a missziói segély ne számíttassék be a lelkészi jövedelem összegébe, hanem pótoltsassék az kongruával. A miniszterium nem találta teljesíthetőnek a kérést. Ez a kedvezőtlen válasz sajnálattal töltötte el a közgyűlést, de nem mond le arról a reményről, hogy az elnökség személyes információjára ez a miniszteri elhatározás meg fog változni.

Tudomásul vétettek a lelkész-képességi vizsgákról szóló jelentések.

A lelkész-képesítő vizsgálati bizottság a vizsgákra vonatkozóan javaslatot nyújtott be, melyet csekély módosítással elfogadott a közgyűlés. Ennek értelmében az egyetem tanáraiból és az egyházkerület küldötteiből egyenlő számban összeállított szakbizottság fogadja el az első lelkész-képességi vizsgát; a második lelkész-képességi vizsgát pedig, mint lelkészi képesítőt, az egyházkerületi megbízottak látják el. Ennek az intézkedésnek az életbe-

léptetéséig a régi vizsgáló-bizottságok fognak működni. A folyó évi első és második lelkész-képességi vizsgákkal az elnökség a szükséghez képest későbbi időben is összehívhatja a már megszabott terminusnál s a vizsgázók kápláni szolgálatának ideje ezért szeptember hónaptól kezdve számítható.

Kovács Sándor kérelmét, hogy lelkész-képességi vizsgákat tehessen, nem találta a közgyűlés teljesíthetőnek.

Megelégedéssel s örömdetes megnyugvással vétett tudomásul úgy a debreceni tanítóképesítő, mint a nagyváradai vallástani pótképesítő vizsgálatokról szóló jelentés.

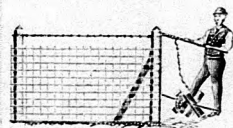
Dr. Kun Béla előadása mellett tárgyalás alá vette a közgyűlés az egyházkerületi pénzügyi bizottság múlt évi késő őszi gyűlésének jelentését. Ennek alapján megállapította, hogy a 46—914. sz. e. ker. végzés 2-ik pontja teljesen kiegészítve így hangzik: „az eddigi 20%-os nyers díjbevételeből járó jutalék többlete az 5 évi ciklusonként kötelezett újabb jutalékösszeggel együtt az egyházkerületi pénztárban külön nyitandó újabb pénztári csoportban elkülönítve kezeltek. A debreceni tanítóképző és a szatmári tanítónőképző intézetnél célba vett egy-egy új tanszék felállítására folytán felmerülő szükséglet fedezésére anyagi erő hiányában az egyházkerület segélyt nem adhat. (L. 51—914. sz. e. ker. végzés.) A pénzügyi bizottság a 28—914. sz. határozatban foglalt megbízatásnak, hogy dr. Eröss Lajos emlékének megörökítése iránt javaslatot adjon, később tehet eleget. A 192—914. sz. határozatban érintett egyetemi plakét előállításának költségéhez 500 K erejéig a XX. csoport terhére járul hozzá a közgyűlés. A m.-sziget-i jogakadémiai (lyceum) igazgatótanácsnak azt a kérelmét, hogy hadi kölcsönbe helyeztessék a jogakadémiai 150,000 koronás segélyalapítvány, nem teljesítette az elnökség, mert az az alapítás feltételeivel ellenkezik. Az elnöki intézkedést a közgyűlés jóváhagyta. Tudomásul vétették az egyházkerület értékeinek betörés elleni biztosítása tárgyában történt inlézkedés. Az egyetemes konvent 127—914. évi határozatában arra hívta fel az egyházkerületeket, hogy a reformáció 400 éves fordulójára akár egyenként, akár közös erővel valamely keresztyén szeretetintézményt állítsanak, vagy pedig erősítsék a meglévőket. A közgyűlés ilyen közös intézmény létesítését nem tartja keresztülvihetőnek s abban az erős reménységben van, hogy a maga intézményeit lesz képes fejleszteni. Az egyetemi

Tóth Gyula vaskereskedése

DEBRECEN, Piacz-utca

20. sz. Városház sarkán.

Allandóan készleten vannak: Különféle sodronyfonatok, kerítés-drótok, metsző- és hernyózó-ollók, galyázó kerti fűrészek, sövénynyíró-ollók és eredeti
 † † † † **amerikai fűnyíró-gépek.** † † † †

ifjak internátusánál gazdasági nehézségek merültek fel a deficit miatt. A kollégiumi gazdasági tanács az egyházkerülettől kér segílyt. A közgyűlés a pénzügyi bizottság javaslatára az egyházkerületi XXII-ik pénztári csoport terhére segílyezésül 15.300 K kamatmentes kölcsönt engedélyezett. Néhai Kiss Áron volt püspökünk özvegyének kegydíját a közgyűlés a XV. pénztári csoport terhére évi 400 koronával emelte. A temesvári egyház részére az 1915. evre is engedélyeztetett a szokásos 200—200 koronás segíly két külön pénztári csoport terhére. Bemutatta a pénzügyi bizottság a napidíj és úti számla szabályozása kérdésében hozott javaslatát, melyet lapunk korábbi számában már egész terjedelmében közöltünk volt. A javaslatot azzal a lényeges módosítással fogadta el a közgyűlés, hogy nemcsak az elnökséget, de a kíséretében utazókat is első osztályú menetidíj illeti; ezenkívül az állandó bizottságok és az egyházkerületi közgyűlés tagjai úti számláiknak (nyugtáiknak) értékét a pénztárnál minden számvevői „érvényesítés” nélkül felvehetik, nem lehetvén a számlatulajdonosokat hosszadalmas eljárás kényszerével molesztálni. A számvevőnek módjában lesz a heti revízió alkalmával az úti-számlákat megnézni s az esetleges észrevételeket megtenni. Egyébként ilyen észrevétel szüksége kizárt dolog. A költségvetés berendezésében — de csak 1916-on kezdve — új csoport lesz nyitandó, a tűzkárbiztosítási pénztár tartalékának számontartására. Megállapította a közgyűlés az egyházkerületi költségvetés 1915. évi tételit, remélvén, hogy a pénzügyi bizottság feltevése szerint is az első pénztári csoport (közigazgatási pénztár) költségvetési hiánya részint a hátralékok befizetésében, részint a napidíj- és úti költségek tárgyában hozott új szabályzat által elérendő megtakarításokban fedezetet talál.

A tavaszi egyházkerületi pénzügyi bizottság előterjesztései közül a máramarosszigeti menekülő tanárok segíly-kérvényére vonatkozó javaslat keltett nagyobb emóciót. Ugyanis a máramarosszigeti tanárok a múlt év október havában a muszka-invázió következtében kénytelenek voltak Máramarosszigetről elmenekülni. Ez sok költséggel járt, azonkívül a tanárok tetemes károkat is szenvedtek. A fentartó testülettől eredmény nélkül kérétek kártalanítást. A pénzügyi bizottság fedezet-hiányában nem javasolhatta a kérelem teljesítését. Jakobinyi Péter máramarosszigeti gimnáziumi igazgató emelt szót a kérelem meghallgatása s teljesítése érdekében. Bertók Béla beregi esperes úgy gondolja, hogy az államkormánytól kellene a segílyt kérni, még pedig már nem csak a tanárok, de sok, velök egy sorsban részesült lelkészek és tanítók részére is. Gr. Degenfeld József igaz részvétellel értesült a menekülés bajairól, de épen abban a helyzetben vagyunk, mint a fentartó testület: erő hiányában nem tudjuk a kérést teljesíteni. György Endre egyházmegyei gondnok készséggel segítene, ha fedezet volna reá, de megjegyzi, hogy az állam csak a maga alkalmazottainak adott ilyen segílyt. Végre is a közgyűlés úgy határozott, hogy a konvent útján lesz megkísérelve, ha az államtól a menekülő lelkészek, tanárok és tanítók részére valami segíly volna nyerhető.

Kiss György gyakorlóiskolai tanító azért folytatódtott, hogy az ő tanítói fizetése egészítettessék ki a más tanintézeteknél hasonló alkalmazásban álló tanítók fizetésének összegére. (Jelenlegi fizetése 4545 korona a lakbérrel együtt.) Kimutatást csatolt be több rendbeli hasonló állás tanítói fizetése összegéről. Miután a csatolt

kimutatásokban feltüntetett fizetési összegek egymástól eltérők, de meg mivel maga a kérvényező sem fejezte ki számszerűleg, hogy mekkora összegű kiegészítést óhajt megnyerni: a közgyűlés a debreceni tanítóképző intézet tanári testületét felhívja, hogy a kérelmező gyakorlóiskolai tanító javadalmával s annak az állami gyakorló iskolai tanítók javadalmához való viszonya tekintetében kimerítő jelentést adjon a legközelebbi közgyűlés elé.

A Debreceni Protestáns Lap szerkesztősége gyámoltást kért a lap fenntartása érdekében a közgyűléstől. A közgyűlés a nagyfontosságú kérelem tárgyában részletes jelentés és javaslattételre bizottságot küldött ki, melynek tagjaiul az egyházkerületi elnökség vezetése alatt a következő közgyűlési tagokat választotta meg, u. m.: Kiss Ferencet, Sul yok Istvánt, Végh Józsefet, Szele Györgyöt és Karai Sándort.

Bemutattatott a Foncière Pesti Biztosító intézettel az 1915. évben kezdődő 10 évi ciklusra tartozó szerződés, mely a 46—1914. sz. e. ker. megállapodás értelmében, az elnökség különös óvatossága mellett a szövegnek körültekintő megállapításával állítottat ki. A közgyűlés a szerződést a maga részéről is jóváhagyja s mellékletképpen kiadatni rendeli a közgyűlés jegyzőkönyvében.

Megadatott a Foncière Pesti Biztosító intézetnek a szokásos fenntartás mellett az 1914. évről szóló számadása s annak alapján végrehajtott elszámolása.

Az egyházkerületi pénztár 1914. évi számadását az elnökség külön intézkedése alapján Hajdu Zsigmond püspöki titkár vizsgálta meg. Jelentése alapján, miután a számadást a pénzügyi bizottság behatóan felülvizsgálta s azt teljesen rendben levőnek találta, a közgyűlés a pénzügyi bizottság javaslatára Rózsa Sándor pénztárnoknak és Agárdi Lajos ellenőrnek — „buzgó és eredményes működésöknek elismerésével” — a felmentést a szokott óvás mellett megadta. Tudomásul vette, hogy az egyházkerületi pénztár 1914. évi naplója szerint a maradvány készpénzben: (forgalmi szám) 36.216 K 84 f. értékben: 2.355.804 K 94 f. A zárószámadás és a vagyonskimutatás a jegyzőkönyv mellékletül ki fog nyomtatni.

Hálás köszönet nyilvánítása mellett értesül a közgyűlés arról, hogy gr. Degenfeld József főgondnok úr az előző évek hosszú sorozatához hasonlóan az 1914-ik évben is 263 K 36 f adománnyal gyarapította egyházkerületünk egyetemi tanszéki alapjait. (XXI. pénztári csoport.)

A diakonissügyi bizottság jelentése tudomásul vétetett. Az ügy körül Uray Sándor debreceni lelkész odaadó buzgósággal fáradozott, miről a közgyűlés elismerés és köszönet kifejezése mellett vett tudomást.

A közalapi tőkesegély-kérvények a dr. Baksa Lajos világi főjegyző referálása mellett nyertek elintézését. Szentimrey József beregi képviselő a harangláb egyház kedvezőbb helyre való sorozását kérte. Némi félreértés merülvén fel, megállapítottatott, hogy ez a kérdés a 97. szám alá sorozott tételnél kerül tárgyalás alá.

A népiskolai tőkesegélykérvények dr. Baksa Lajos világi főjegyző javaslatára az őszi közgyűlés idején lesznek elláthatók.

A Gusztáv Adolf egyesülettől nyert iskolai segílyezésekről köszönettel vett tudomást a közgyűlés.

Az egyházközségek területi beosztása kérdésében néhány egyházmegye jelentése nem jöven fel, az ügy

őszre marad. A közalapi tökesegély-kölcson felhasználásáról némelyik egyház nem számolt be; főtiszt. püspök úr felkérte a beszámolás megsürgetésére. Az esperesi kar az egyházlátogatási jegyzőkönyvek tervezetét csak őszre igéri elkészíteni. Tudomásul vétetett. Ez a sorsa az egyházfenntartási alap létesítésére vonatkozó szabályzat készítésének is.

A család-könyvek vezetése tárgyában felkerült javaslat az egyházmegyékre adatik ki.

Vass Mihály felsőszabolcsi esperes elkészítette az egyházkerületi szabályrendeletek gyűjteményét, melybe a döntvényeket is felvette. A nagy fáradsággal készített értékes munkálatra vonatkozólag azt határozta a közgyűlés, hogy megjelenéséig azzal a kéressel adja vissza a gondos szerkesztőnek, hogy azt addig is egészítse ki az újabb szabályrendeletekkel.

Az egyházkerületi levéltár rendezésére szükséges évi 1000 korona költséget a közgyűlés továbbra is engedélyezte, s a szükséghez képest jövőre is engedélyezni fogja.

A dunántúli egyházkerület átiratot intézett, hogy a testvérkerületek a konvent 119—913. számú határozatának hatályonkívül helyezése érdekében tegyenek lépéseket. A konventi határozat — valljuk meg — elég szigorúsággal a káplántartási díjak rendezésével foglalkozik az idézett számú határozatban. A közgyűlés — valószínűleg számot vetve a számot vetni valókkal — az átirat felett napirendre tért.

Az intézményeskáplánságok szervezéseért folyamodó kérvények kiadattak az egyházmegyéknél.

Megállapított, hogy mely egyházak lelkészi állásai tartoznak betöltés alkalmával püspöki kinevezés alá.

Az esperesi kar aziránt tett előterjesztést, hogy az esperesi egyházlátogatás — tekintettel a nehéz viszonyokra — csak ott tartassék meg, ahol elkerülhetetlenül szükséges, egyéb helyekre haladék adattassék. Többrendbeli felszólalásra adott okot az ügy. F. Varga Lajos azt javasolja, hogy ahova az esperes el nem mehet, ejtse meg a látogatást a szomszédos lelkész, de a látogatás ne maradjon el. Főtiszt. püspök úr úgy látja, hogy az esperesi kar előterjesztésének az a célja, hogy ne legyen kitéve az utólagos hibáztatásnak, ha valahova nem tud eljutni a visitatió. György Endre gondnok csatlakozik az F. Varga Lajos indítványához. Bertók Béla ismerteti a helyzet nehézségét, amikor pl. az esperes még a lelkészbeiktatásra sem tudott elmenni. Ám — ahova okvetlenül el kell mennie és ahova el tud menni, — menjen el, de tény, hogy vannak egyházmegyék, amelyek már megadták a felmentést. Az esperesek eleve megnyugvást kívánnak keresni, hogy később kárhoytatással ne találkozzanak. A fuvarbér magas, sőt fuvaros sok esetben nem is kapható, a költség rossz időben terheli az egyházat. A közgyűlés épen a mostani időkben tartja nagy fontosságúnak az egyházlátogatást, azért annak megtartását a lehetőségig sürgeti.

Különböző bizottsági megürit helyek kerültek betöltés alá. A kollegiumi gazdasági tanácsba egyházke. ületi tanácsosul — mint már ezt lapunk múlt számában jeleztük — Márk Endre udvari tanácsos, Debrecen város polgármestere választott meg.

Tudomásul vétetett a missziói felügyelő lelkész terjedelmes és tartalmas jelentése. Ennek rendjén a missziói körök új beosztása s a missziói segélyek eddigi kiosztási mértéke élénk megbeszélés tárgyát képezte.

A célba vett új rend szerint Polgár megszűnnék missziói egyház lenni. Munkács csak 600 K segélyt kapna. Bertók Béla beregi esperes kéri, hogy olvassassék fel a munkácsi presbyterium ide vonatkozó előterjesztése, mely azt kéri, hogy a beosztás 1917-ig maradjon úgy, amint eddig volt. A kontemplált új missziói köröket a nyújtani szándékolt évi 600 K segélyből megszervezni, fenntartani lehetetlenség. A munkácsi lelkészi állás összes jövedelme csak 800 K-ra megy. Ismétli azt a kérést, hogy a rendezés munkájának végrehajtása halasztassék el 1917-ig. A közgyűlés a missziói bizottság beosztási tervezetét elvileg elfogadja, egyebekben megvárja az egyházmegyék előterjesztését.

Előterjesztetett a missziói bizottság javaslata a folyó évi missziói segélyek felosztása tárgyában. Az egyetemes konvent az utóbbi években 14.600 kor. missziói segélyt juttatott egyházkerületünk rendelkezése alá. Az egyházkerület két osztályba sorozta ezen összeget, úgy, hogy 12.160 koronát rendes segélynek, 2440 koronát pedig rendkívüli segélynek nevezett. Az előbb nevezett összeget évről-évre, minden újabb rendelkezés mellőzésével adta ki a missziói köröknek, az utóbbira nézve azonban a 77—1910. sz. végzésben fenntartotta magának azt a jogot, hogy minden évben külön rendelkezett ezen összeg felosztása felől. Ezen a gyakorlaton legutóbb változás történt, mert szükséges volt, hogy a rendes segélyek felosztásáról is a körülményekhez képest közgyűlésünk rendelkezék. Ezek szerint missziói bizottságunk javaslata az, hogy a konventi missziói segéllyel minden megkülönböztetés megszűnven, az egész missziói segély egységesen kezeltesék és az egész segélynek felosztása iránt minden évben külön-külön rendelkezék az egyházkerületi közgyűlés. Tegye pedig ezt oly módon, hogy minden évben az őszi közgyűlésben határozzon a rákövetkező évi segélyek felosztása felől, akkor, amikor az összes missziói körök jelentéseiből megállapítható, hogy mely helyre mennyi segély szükségeltetik. A folyó évre a múlt őszi közgyűlés elmaradása miatt, ezen a gyűlésen terjeszti elő a missziói bizottság a felosztásra vonatkozó javaslatát a következőkben: I. Az alsószabolshajduvidéki egyházmegyében a polgári misszióknak 1000 korona. II. A békésabai egyházmegyében a békésabai misszióknak 200 kor., a dunaszentilónainak 100 kor., a gádososinak 100 kor., az igazfalvainak 400 kor., a kevevárainak 200 kor., a klopódiainak 200 kor., a lugosinak 200 kor., a nagybeckerekinek 200 kor., a nagylakinak 100 kor., a nagykikindainak 800 kor., a pancsovainak 100 kor., a szegedinek 300 kor., a szigetfalvainak 250 kor., a temesvárainak 800 kor., a végvárainak 350 kor., együtt 4800 kor. III. A beregi egyházmegyében a munkácsi-nak 1800 kor., a bilkeinek 400 kor., együtt 2200 kor. IV. A bihari egyházmegyében a révinek 800 kor., a váradlessinek 400 kor., együtt 1200 kor. V. Az érmel-leki egyházmegyében a felsődernainak 300 kor. VI. A máramaros-ugocsi egyházmegyében a dolhainak 800 kor., a máramarosszigetinek 200 kor., a nagybocksóinak 600 kor., a nagyyszöllősinek 200 kor., a técsőinek 200 kor., együtt 2000 kor. VII. A nagybányai egyházmegyében az avasúvárosinak 300 kor., a felsőbányainak 200 kor., a nagybányainak 300 kor., a szamoskrassóinak 200 kor., az erdődinek 200 kor., együtt 1200 kor. VIII. A nagy-szalontai egyházmegyében a borossebesinek 600 kor., az erdőhegyinek 400 kor., a radnalippainak 900 kor., együtt 1900 korona. Mind összesen: 14.600 korona,

Egyházkerületi közgyűlésünk a missziói bizottság javaslatát teljes egészében elfogadja és határozattá emeli. Erről az egyházkerületi pénztár jegyzőkönyvi kivonaton értesítették.

A tanárválasztó küldöttség megalakítása után megtörtént a gimnáziumi három és a tanítóképzőintézeti egy tanszékre a választás; az eredményről lapunk múlt számában már beszámoltunk.

Andrássy Gyula egyházkerületi tanácsbíró emlékeztetébe hozza a közgyűlésnek azt a megindító jelenetet, amikor kollégiumunk akkori akadémiai tanárai a legutóbbi közgyűlés előtt teljes számban megjelentek s történelmi jelentőségű igazgatói beszédben egyházkerületünk től megható búcsút vettek. Akkor abban az édes reményben ringatóztunk, hogy — ha akadémiai fakultásaink megszüntével el is válunk attól a hatalmas gárdától —, rövid idő múlva mint egyetemi tanárokat üdvözölhetjük őket kivétel nélkül. Ebben a fellevésünkben azonban fájdalmasan csalódtunk. Két kiváló tanárunkat, kiknek egyike pedig az új egyetem megszervezési munkájából jelentős részt végzett, a kinevezés mellőzte. Tudja, hogy ennek a mellőzésnek az elhárítása érdekében egyházkerületünk buzgó és böles elnöksége minden lehetőt elkövetett, megkísérelt; fájdalom, ennek ellenére dr. Mitrovics Gyula és dr. Haendel Vilmos nem jutottak kinevezéshez, holott a magyar tudományos fejlődésnek mindkettő kiválóan értékes tényezői, javasolja, hogy e fölött a váratlan eset fölött fejezze ki a közgyűlés őszinte sajnálkozását. Dr. Kun Béla jegyző megjegyzi, hogy ez a javaslat inkább a tárgysorozat 220. száma alatt jelzett tétel tárgyalásakor volna beilleszthető. Vass Mihály esperes a két jeles tanárnak az elnökség hathatós pártolásába való ajánlását kéri. A közgyűlés mindkét javaslatot magáévá tette s megállapodását a jegyzőkönyv rendjén a 220. sz. a. tárgyhoz illeszti be.

Sorba került a kollégiumi gazdasági tanács jegyzőkönyvének átvizsgálásáról szóló igazgató-tanácsi javaslat. A terjedelmes, kimerítő, egy pár híján száz tételtől szóló jelentés fáradhatatlan előadója dr. Kun Béla, az igazgatótanács jegyzője volt.

Az adományok-, hagyományokról szóló jelentésben ezzel az úttal csak mérsékelt eredményről lehetett beszámolni. Egyébként az adakozóknak hálás köszönetét fejezte ki a közgyűlés.

Tükörcserepek.

23. Circa crepidam.

Mikor külföldi tanulmány-évelem leteltével Leipzig-ból haza érkeztem, a vonatonál egy régi, jó barátom várt: — Egy-kettő, kefélkedj, aztán induljunk a dalestélyre, le ne késsünk valahogy!

Időm sem volt a meglepetésből s a viszontlátás örömeiből kiocsudnom, máris ott voltunk a zöld galyakkal diszitett bái teremben. Egyáltalán nem valami fényes, feszes, frakkos multság volt ez a dalestély, inkább afféle „vegyes“-nek mondható, családias jellegű összejövetel, ahol a fesztelenség, meg a jókedv a fődolog. Annál inkább meglepett barátomnak ez a goromba megjegyzése:

— Hallod-e, a te saruid ebben a milieuben határozottan és feltűnést kellően nagyok és formátlanok,

Megbotránkoztam. Cipőm vadonat új volt még. Akkor nap vettem Leipzigban, mikor útra keltem. Öltözködésemre kelleténél több gondot nem fordítottam soha sem. Nézem a kifogásolt sarukat: alapos, masszív, német gyártmány, melyben — gondolám — csak az irigység találhat kivetni valót. De, mért barátom egyáltalán nem volt irigy ember, feleselés helyett mindjárt ott a majomszígeten megvitattuk a cipő ügyet.

Mindenekelőtt megállapítottuk, hogy a barátom elegáns chevrauxjának az árából épen 3 pár olyan cipőt lehetne vásárolni Németországban, mint amilyen az enyém vala. Arról meg tapasztalataim alapján biztosítottam a barátomat, hogy én még félesztendő múlva is ebben a pár cipőben fogom taposni az élet útját, míg az ő elegáns chevrauxjának akkorára már hírehamva sem leszen.

Végül pedig utaltam bizonyos Bäumer nevezetű egyéniségre, ki többszörös doktor, egyetemi tanár, kiváló tekintélyű férfiú és más minden egyéb híres Lipcse városában s mégis az enyémhez hasonló formájú és minőségű cipőben prelegált néhány szazónk előtt.

Ez az utóbbi érvem volt a leghatástalanabb.

— Füttyölök én a te német professzoraidra! Bäumer úr egyetemi tanár marad boeskorban is, de jelennék meg csak én a tiedhez hasonló esónakokban a polgári leányiskola vallástani óráján. — lenne sugdosás, meg nevetgélés a classisban! Egyébként a főnököm is megkívánja, hogy úri ember módjára öltözködjem.

Barátom ekkor az Alsó Televény — Bő-Zsir vidéki egyházmegye esperesének a kaplánja volt. Évi jövedelme 600 koronánál többre semmi szín alatt sem rugott. Ebből bizony meglehetősen nehéz állapot lehetett 20 koronás cipőben járni!

De most nem erről van szó, hanem arról, hogy annak a 27 koronás cipőnek a talpa már akkor is, az áldott békességnek ama rég múlt szép napjaiban is, — papirmaschéból készült.

A bakancshamisító gazembereket, legalább in effigie, feltétlenül fel kellene akasztatni, — de nem csak azért, mert hadseregünk harképességének a csökkenésével hazaárulást követtek el, hanem azért is, hogy legalább a háború után ne folytathatnák üzemeiket. Mert bizonyos, hogy, ha a háború előtt büntetlenül adhatták el a papirost bőr gyanánt, pár évi szabadságvesztés még nem fogja őket visszarettenteni a háború után sem a vagyonszerzésnek ettől a most csak leleplezett, de világegyetemben folytatott alávaló módjától.

Mi pedig, ha ugyan mezitlábra nem kell még majd vetkeznünk, már most is, a háború után is a tisztesség, tartós, szolid árút keressük minden téren! Ne kapkodjunk olyan nagyon, mint tettük a háború előtt, a mutatós és elegáns, drága, de értéktelen formákon. Szóval ebben a tekintetben is inkább jó barátaink, a németek, mint ellenségeink, a franciák példáját kövessük. Egyebek közt ez is nagy és hasznos tanulsága lesz a háborúnak. S ezt a germanizmust az új magyar Helikon cserkoszorúsa, Ady Endre is meg fogja boesítani nekünk.

24. Ultra crepidam.

Ady Endre szerint a kurucok így beszélnek: „Nekem, pajtás, úgy is mindegy, farkas esz meg, ördög esz meg, de megesznek bennünket. Medve esz meg, az is mindegy. Az a szomorú és régi *véletlen ki esz minket*. Az a szomorú és mindegy, hogy jó időben bennünket

sorsunkra mi se intett. Nekem pajtás ügyis mindegy; *bánja fene, hogy ki fal föl buta, bús mindegy-minket*."

Egész ünnepemet elrontotta ez a buta, bús mindegy-iromány, mely tulajdonképen költemény. Legalább is erre mutat az a súlyosbító körülmény, hogy verssorokra, illetve strófákra szaggatva jelent meg a Pesti Napló husvétii számában.

Észre sem venné az ember, vagy ha észre veszi is, nem bosszankodnék rajta, ha érdeme szerint agyonhallgatná mindenki az e fajta elmetermékeket. De — sajnos — sokan vannak, akik ennek és még sok ehhez hasonló tartalmú és formájú versnek a szerzőjét. — szörnyű még kimondani is, — *Jú Petőfi* gyanánt ünneplik.

Ha Petőfi ilyen mindegy-versekkel lelkesítette volna a harera kortársait, bizonyos, hogy nem lett volna belőle Bemmek a hadsegéde sohasem s talán még ma is szür-esölgetné a piccolót valamelyik pesti Café Restaurantban.

De tegyük fel, hogy az „új Petőfi” nem is áhítzik harci dicsőségre (egy-egy ilyen vers elszavalása után egyebként is valószínűleg kiakolbólintának a lövész-arokból) s diszkölteménye tényleg nem a Ferenc Jóska vitéz katonáinak, hanem Rákóczy kurucainak a keserves hangulatát festi, akkor sincsen abban a néhány izetlen mondatban semmi szép, semmi költői, semmi eredeti (!).

De nem is hiszem, hogy hős kuruc vitézeink valaha annyira elkámpicsorodtak volna, hogy farkasnak, ördögnek, medvének ajánlták volna fel „buta, bús, mindegy”-énjüket. Ellenkezőleg ők maguk voltak az ördögök (a mostan is élő és vitézkedő vörösek fajtájából), akik farkas dühével, medve erejével csaptak rá a labancokra, akiket több ízben meg is vertek. De arra még a legvérengzőbb harcok, a legnagyobb nélkülözések idején sem vetemedtek, hogy ellenségeik tetemeiből csapjanak lakomát. Jobb gúsztusuk volt azoknak, mint az Ady Endre — medvéjének.

Ezek a gondolatok kinoztak még akkor is, amikor átérkeztem a minap Vadvízlakra, ahol papot iktattam.

Hivatalos funkciók után meglátogattuk a falu érdemes biráját, ki az új papnak nagybátyja, nekem pedig meleg szeretettel tisztelt, régi jó emberem. Fiát, ki nálunk, Vakszikfalván is tanítószkodott, pár hónappal ezelőtt megölte egy szerb ágyúgolyó. Nos, ez az egyenes lelkű, tiszta látású, öreg ember derék, jó fia haláláról, meg a háborúról ilyenformán be-zélt:

„Engem ne vigasztalgassatok, urak. Ha tudnám, hogy ennek a háborúnak jó vége lesz, ha biztos volnék győzedelmünk felől, már is belenyugodtam volna szegény fiam elvesztésébe. De mikor olvasom, hogy a túlerő elől emitt is, amott is ki kellett térnünk, mikor hallom, hogy ismét hazánk földjén dúl a harc, akkor valami rettenetes keserőséggel telik meg a lelkem: mért, hogy nem vagyok fiatalabb! De így is, nem tudom megérteni, mire való az a sok katonaválogatás. Mikor ég a föld a talpunk alatt, hát nem fegyvert kellene-e ragadni mindenkinek, aki fel bírja emelni a kezét? Ha nincs annyi fegyver, ott vannak a kaszák, — ki lehet azokat egyengetni megint, mint hajdanában. Am hadd tisztítson, pusztítson előbb a golyó; mikor rohamra kell menni, egy kasza csak annyit ér, mint egy szurony. Hiszem az Istenemet, hogy ott se lennék utolsó!

Valahogy úgy tetszik nekem, hogy a vadvízlaki

bíró illetően való fejtegetéseinek fölibe több joggal oda lehetne írni Ady Endre siralmas versének a címét:

„Kurucok így beszélnek...”

25. Ranunculus-esokor.

Ili leányom a minap kint járt a „tag”-on. Onnan a vadvizek partjáról, hol harmadéve már ilyenkor gazdag búzavetés zöldült, esinos kis csokrot hozott. Ahogy elnézem a citromsárga, viaszfényű virágokat, elszorul a szívem. Édes kicsi leányom, de jó, hogy nem tudod még, hogy amiben gyereklelked annyi örömet talált, ez a ranunculus-esokor világszerinti jövőd bizonytalanságának a szymboluma, hogy e kis virágok miatt foltos a cipőcskéd, kopott a ruhácskád!... De ne is tudd meg soha! Felhő a homlokod soha se érje — a föld miatt. A föld miatt, mely sokszor a legrosszabb mostohánál is kegyetlenebb. Akármilyen jó sors jusson bár osztályrészedül, csak a földdel ne legyen közöd.

A mi „itthoni háborúnk” az oka e profán kifakadásomnak földanyánkkal szemben. Harmadik éve már, hogy folytatjuk ezt a háborút. Ezer bajunk között az idén még több gondunk van reá, veritékkel, vérrel áldozunk neki, hő szerelmünket még sem viszonozza, sőt mintha ellenségünk volna, keble oly rideg.

Talpalatnyi föld se maradjon vetetlen! Könnyű azt mondani, de megvalósítani sem volna nehéz. Aggok, asszonyok, gyermekek együttes ereje, úgy, ahogy, pótolná valahogy a honvédő százazereket s az itthoni háborút megnyernék feltétlenül, ha Isten segítségül jönne a szántóvetőnek s alkalmas időt adna a munkálkodásra. Am hetek, hónapok óta eső áztatja, gyöngíti a földet, vetéseink jó része víz alatt, a vetetlen tavaszi dülöket megközelíteni sem lehet. Minden igyekezet, minden szorgalom, minden remény a sárba fül.

Mikor kevés időre kisüt a nap s megindulnak az ekékkel, vetőgépekkel a határra, miként ha harcba induló katonákat látnék s mikor néhány óra múlva elázva, búsán bandukolnák vissza, hazafelé, a Przemysl felmentésére siető, magyar véreink jutnak eszembe, kiket diadalmas előnyomulásukban kétszer is megállított — a hó.

Ott a hó, itthon a szakadatlan ömlő eső. Ég, föld ellenünk.

Irgalmas Isten, mi Atyánk! Szabad hazánk földjéről add meg nekünk a mi mindennapi kenyerünket. Amen.

Bors, 1915 április 15.

Papp László.

Napról-napra.

XXX.

Január 22.

Csekén 1823-ban Kölcsey megírja a Hymnust. A *cenzurára való tekintettel ezt teszi a cím alá: „a magyar nép zivataros századaiból”. Cenzura! Volt is valaha ilyen özönvíz előtti állat Magyarországon! Mesebeszéd! Hiszen ime megmagyarazza a német: „Azaz, hogy Magyarországon sajtószabadság van, de a kihágások megelőzése tekintetéből gyakoroltatik némi előleges felügye-

let. "No te korlátolt garbóci! Most beszélj hát cenzuráról! Nem beszélek semmit, mert mégis csak jobb a magyar poéta sorsa, mint pl. . . az oroszé. Puskin . . . Lermontoff.

Szerkesztő Úr! Szabad róluk valamit írnom? Úgy is kóta nélkül hegedülök! Hogy tisztul az eszem — visszafelé?! Sebj! Elég sok bolondot gyűjtött raktárába. Tehát Puskin és Lermontoff.

Puskin az orosz nemzet Byronje. „Jevgen Anyegin . . .“ „Carszkoje Zelo emléke“ c. stb. költeménye után írt valami ódát a „szabadsághoz“. Olyan Petőfi-dal, „Petőfi dalait — írja Jókai — nem méltatták semmire országunk nagyjai, — Puskin szabadságdala felhangzott a trónig. S a cár rendelt neki jutalmul huszonöt botot.

Puskin protestált ellene. Hanem a derék Popotoff elkezdte kérlelni: „ugyan Puskin, nem szégyenled magad? Ilyen lármát csapni huszonöt bot miatt? Hisz ez gyermekeknek való tréfa. Magam is kiálltam egyszer, *pedig verset se írtam*. Nézd csak, milyen kényelmesen elnyúlhatsz ezen a *balzakon*. Látod: az is híres poéta, mint te, még sem protestál. Pedig ő is huszonötöt kap. Nem is fáj az! Az ember nagyot ugrik utána! Aztán hazai mogyorófával. A *Carszkoje Zelo* kertjében vágott mogyorófával. Hát kívánhatsz többet? Ugyan dülj meg hát s ne instáltasd magadat!“

És Puskinnek fel kellett venni a huszonöt botot, amit a cár diktált birodalma legnagyobb költőjére.

Tizenhét év múlva egy testőrtiszt párbajban lelőtte Puskit. Lermontoff egy költeményt írt Puskin halálára. Van a költeményben olyan forma, — talán épen ezért nem is költemény az! — hogy egy ilyen lánngleket megölni egyenlő gonosztett az ephesusi Diána templomának felgyújtásával. Jutalma az lett a deli testőrtisztnek, hogy elküldték a Kaukázusba cserkeszt vadászni. Egyszer kőborlásai közben elfogták a cserkeszek. A költő elszavalta nekik gyönyörű költeményét: „A cserkesz fiút“-i, s ez a vad, barbár, írástudatlan pogány nép (rokonunk!) azt mondta rá: „óh ez nem olyan fej, aminőt le szokás vágni! Ebben Isten lakik! S Lermontoff ment tovább szabadon. Hanem aztán mégis elesett „párbaj“-ban.

Nálunk is volt kísérlet ilyen „párbaj“-ra nézve. Akkor volt ez, mikor Wesselényi olyan formán beszélt a katonaság ellen az 1830—32-iki országgyűlésen, mint Jánosi Zoltán a múlt évben. Hanem akkor a fegyver visszafelé sült el. A vad verte le a vadászt. A villám a földről visszaesapott az égre. Wurmbrand gróf, a „küldött“ nem bizonyult a monarchia legjobb vívójának, mert Wesselényivel szemben jobb kezét hagyta a küzdőtéren.

De megyek már tovább. A következtetés levonását, az összehasonlítás megtevését reabízom azokra, kik „szemenszedeti“ tákolmányomat nem olvassák. Megyek már tovább, mert nem akarok elkalandozásokért mástól is kikapni, elég nekem Érmelléki Zsimond megjegyzése:

„cikkedben együtt mélység és magasság, lopott tudás és nem lopott léhaság“.

Szolnokon Perczel Mór megveri Ottingert. 1849.

Tarcalon meg Klapka Schlikket sikkeli meg. 1849.

Selmecen Guyon csatát veszít. „Úgy harcol, mint az oroszlan, de nem képes a hárommannyi ellenséggel megbirkózni. Hiszen Csorich, Wyss és Collesy egyesült dandárai állnak vele szemben. Hét órai kétségbeesett védekezés után Bucsa, majd Zólyom felé hátrál. Ekkor érkezik a csatatérre Görgey, hogy alvezérének a segélyére legyen. De már késő minden. Maga is menekülni kénytelen. De alig tesz egy pár lépést, midőn fegyver durran s egy golyó a csakójába fúródik. Görgey félrerántja horkoló lovát s komoran felsóhajt: „Miért nem lejjebb egy hüvellyel“. Ezt is németül mondta. Volt is elég oka, hogy elkomorodjék. Hatvan halottunk, százhusz sebesültünk maradt a csatatéren; ezenkívül 500 fogoly és tíz ágyú került az ellenség kezébe. A foglyok közt volt Pusztelnik alezredes is, ez a kiváló katona, aki kapott sebeiben csakhamar meghalt. 1849.

Feketehegyen a szerbek mészárolják a lakosságot. 1849.

(Vége következik.)

Szemle.

Az újabb bibliai kutatások jellemzése.

Végzetes tévedésnek esnek áldozatai az, aki egy pár újabb bevezetéstannak, kommentárnak, bibliafordításnak, vagy a biblia néhány közismertebb kérdése tisztázására fordított tanulmánynak a felemlítésével körvonalalaiban jellemezhetőnek hinné a biblia körül folyó szellemi munka egész körét, terjedelmét. Erről szó sem lehet. Aki ma a keresztyén hitünk normájául és forrásául szolgáló biblia körüli tudományos munkát csak nagy általánosságban is ismertetni akarja, annak ki kell terjesztenie figyelmét a theologia mindazon mezőire, amelyek a szorosabb értelemben vett systematika-theologia és egyháztörténet körén kívül esnek. És ha a biblia kutatására irányuló munka jellegére és terjedelmére is súlyt helyez, úgy még a szó tudományos fogalmán is túl kell lépnie s a népies és gyakorlati vonatkozású irodalmat is vizsgálódása körébe kell vonnia. Nevezetesen a kérdésnek csak ily értelemben és terjedelemben való felfogása igéri azt az eredményt, hogy az újabb bibliai kutatásokat sokféle irányzatukban, kiterjedtségükben s a régi biblica-theologiai munkától különböző jellegükben megismerhessük, áttekinthessük.

A bibliai irodalmat tehát három fő fejezetre kívánjuk felosztani, aszerint, amint az egyes tanulmányok az irodalom *tudományos, népies, vagy gyakorlati* fogalma alá tartoznak. E két utóbbi kategóriának az ismertetése azért szükséges, mert az igazi tudományos munka e ponton érintkezik a gyakorlati élettel, ily oldalról termékenyíti meg azt alkalmazott igazságaival, kutatási eredményeivel. A tudományos irodalmat a tárgy minősége szerint ismét több alrészre tagoljuk aszerint, amint az irodalmi productumok a biblia *nyelvi* oldalát, *szövege*

hitelességét (bibliakiadások), a szöveg biztosításához szükséges közelebbi vagy távolabbi emlékeket (apokryphusok vagy korábbi vallástörténeti okmányok), a szöveg fordítását, magyarázatát, irodalomtörténeti (isagogikai) és összehasonlító vallástörténeti feldolgozását adják. Egyéb részlet munkákat a felsorolásból és a jellemzés keretéből kihagyunk, mindössze talán még egy pár történeti művet jelölünk meg, amelyek vagy a bibliai történettel, vagy azon túlmenőleg az előázsiai történettel foglalkoznak úgy azonban, hogy e keretbe az elsőt is fontossága és érdekessége szerint beállítják.

A három főszakasz közül lássuk legelőször a tudományos irodalom ismertetését! Az újabb bibliai tudományos irodalom röviden abban különbözik a régítől, hogy a rendelkezésre álló eszközök nagyobb számánál fogva mélyrehatóbb, részletkebe veszőbb s mégis egyetemlegesebb, mint amaz. E megállapítás egyaránt áll az orthodox és a liberális theologiai tudományos munkára, amelyek között az eljárásbeli különbség az, hogy míg az orthodoxia a hitigazságok régi kialakult tradicionális formájához ragaszkodván, tudományos kutatásait inkább apologetikus színezettel vonja be, addig a liberális theologia a tudomány objektív eszközei felhasználásával minden apologizáló tendencia nélkül törekszik az igazság megállapítására, vallván, hogy a vallásos igazságok ép oly kötelező, sőt a hittudat tárgyi tartalmának és benső természetének megfelelően még kötelezőbb erővel bírnak, mint más igazságok s így külön apologiára absolute nem szorulnak.

Az újabb bibliai kutatások egyetemlegessége, differenciálódása s a részletekbe hatoló mélysége azon szerencsés leletekből magyarázható meg, amelyeket a XIX-ik század utolsó évtizedeiben és a XX-ik század legutóbbi éveiben az érdeklődő emberiség az előázsiai szintéren az ókorban ott szerepet játszó népek szellemi élete körül tett. Ha e fölfedezések idejéig a bibliát lehetett izoláltan, minden más szellemi terméktől elszigetelten vizsgálni, problémáit csupán csak önmagából minden kisegítő parallel felvonultatása nélkül magyarázni s egyes nem értett dolgait a supranaturalis kinyilatkoztatás védelmi sphaerájába beállítani, úgy e gazdag leletek napfényre jutása után az emberi szellem mintegy önkénytelenül is az összehasonlító eljárásra vetette magát s behelyezé a bibliát is abba a kortörténeti összefüggésbe, amelybe keletkezési körülményeinél, képzetek sajátosságánál és szereplő személyei élettörténeténél fogva egyaránt beletartozik. És ez összehasonlító tárgyalásnak nem lehetett és nem lehet ellentmondani, egyfelől: kronológiai okokból sem, de még inkább nem a biblián kívüli szellemi és azon belül is a vallásos fejlődés olyan egyező képzet sorozataiból kifolyólag, amelyek letagadhatatlanul bizonyították és bizonyítják, hogy a biblia és a rajta kívül eső szellemvilág között sokoldalú érdekösszefüggés van. E ténnyel tehát a tudományos theol. kutatás vonakodás nélkül acceptálta és irodalmi alkotásában, azok felépítettségében, minőségében, terjedelmében kifejezésre juttatta. És eljárása szabad és előfeltételektől mentes érvényesítése mellett is megtudta találni a módját annak, hogy az isteni kijelentést esorbitatlan uralmában, tekintélyében és igazságában fenntartsa, mikor azt a bibliai vallásos igazságok tartalmi értékére központosította s nem a formát és az idői mikort ruházta fel a csatlakozhatatlan isteni eredet jellegével.

Az összehasonlító eljárás irodalmi eredményeit igen alkalmas és kiváló példákban szemlélhetjük min-

denekelőtt a bibliai nyelvészet mezején folyó munkában. A bibliai nyelvek kutatása a XIX. század derekáiig sem nélkülözötte, kivált ó-testamentumi részében az összehasonlító karaktert, de ez összehasonlítás vagy igen szegényes eredményeket, vagy az újtestamentumnál épen azt a megdönthetetlennek látszó negativumot eredményezte, hogy az újtestamentumi görög nyelv egy önálló, elszigetelt nagyság, mely az egykorú görög dialectusokkal és a régi klasszikus göröggel semmiképen sem függ össze. Ha valahol tehát, úgy e mezőn lehetett az új kutatásoknak átalakítólag hatniok, amelyek támaszkodva egyfelől az előázsiai népek nyelvemlékeire, másfelől a hellen synkretistikus műveltség görög nyelvű emlékeire bebizonyították a bibliai héberről azt, hogy semmiképen sem az az egységes érintetlen nyelv, amelynek a tradíció és kutatások állították, hanem nagyon is befolyásolva van kialakulási processusában az egykorú népek s a Palesztinában koronként megfordult törzsek nyelvi sajátosságai által és oly sok idegen műveltségi elemnek a fenntartója, amilyen csak egy állandó idegen hatásokkal küzdő sok megpróbáltatáson átment nyelv lehet, az újtestamentumi nyelvről pedig kimutatták koine dialectus jellegét, azaz az egykorú hellenistiko-synkretistikus népnyelvvél való azonosságát. S hogy épen az újtestamentumi nyelvnél a kétségnek még a legkisebb árnyéka is száműzessék, a nyelv összefüggést oly pontokon: a legkatexochénebbnek látszó keresztényen fogalmak szó értékeinél mutatták ki: a pistis, agape, euangelion, parusia, lütron, epifaneia stb. kifejezéseknél, amelyek addig az újszövetségi görög specialis eredetisége, önállósága mellett voltak a legerősebb bizonyítékok. A tényhelyzet ilyen alakulása mellett képzeljük el most már a bibliai nyelvészet munkájának fontosságát, feladatait és jövő perspektíváit! A bibliai nyelvek igazi jellegükben felismerve a bibliai szöveg értelmének nélkülözhetetlen, megnyitó kulcsai. Birásuk nélkül hiányzik az az ellenőrző eszköz, amely a tudományos theologia kezében a fordítás hitelességét garantálja. A biblia, mint forráskönyv a tudós tanulmányozás tárgyát csak úgy képezheti, ha eredeti szövegében áll a kutatók rendelkezésére. A bibliai nyelvek ily szempontokkal indokolható fontossága vallásos nézőpontból még fokozódik azon megfontolás által, hogy a vallásos képzetek eredeti kifejezéseinek nyelvi ismerete igen érdekes összehasonlításokra ad alkalmat és segít tisztázni az értelmet olyan oldalról, amilyenről eddig az illető fogalomhoz hozzáférközni nem sikerült. Pl. mit jelent az az értelem helyes megvilágosítása szempontjából, ha ismerjük, hogy az isten neve az összes semita nyelvekben az *el* tövel van kifejezve, vagy hogy a kados = szent fogalma egyazon gyökerekből táplálkozik az ótestamentumban és az újtestamentumon kívül, az isteni erő, hatalom és tökély kifejezése s a vallásos gondolkodás sok más képzete körülírására és végül a vallásos fejlődés bizonyos fejlődési fázisain belül észlelhető egyező képzetek megnevezésére a bibliai héber ugyanazt a kifejezési anyagot alkalmazza, amelyet a biblián kívül eső többi semita vallások is alkalmaznak. Vagy mily szemléltetően jellemzi az ótestamentumi nyelvészet feladatait és tárja fel jövő perspektíváit az összehasonlító bibliai nyelvészet terén a felfedezéseknek az a hosszú sora, mely még a beavatottak egy része előtt is szinte hihetetlen eredményeket takargat s olyan fogalmak nyelvi eredetének a feltárásához vezet, mint az *eden* = a paradicsomkert, *hekal* = a templom neve, *efes*, *afse haarez* összeköttetésben =

hitelességet (bibliakiadások), a szöveg biztosításához szükséges közelebbi vagy távolabbi emlékeket (apokryphusok vagy korábbi vallástörténeti okmányok), a szöveg fordítását, magyarázatát, irodalomtörténeti (isagogikai) és összehasonlító vallástörténeti feldolgozását adják. Egyéb részlet munkákat a felsorolásból és a jellemzés keretéből kihagyunk, mindössze talán még egy pár történeti művet jelölünk meg, amelyek vagy a bibliai történettel, vagy azon túlmenőleg az előázsiai történettel foglalkoznak úgy azonban, hogy e keretbe az elsőt is fontossága és érdekessége szerint beállítják.

A három főszakasz közül lássuk legelőször a tudományos irodalom ismertetését! Az újabb bibliai tudományos irodalom röviden abban különbözik a régitől, hogy a rendelkezésre álló eszközök nagyobb számánál fogva mélyrehatóbb, részletekbe vésőbb s mégis egyetemlegesebb, mint amaz. E megállapítás egyaránt áll az orthodox és a liberális theologiai tudományos munkára, amelyek között az eljárásbeli különbség az, hogy míg az orthodoxia a hitigazságok régi kialakult tradicionális formájához ragaszkodván, tudományos kutatásait inkább apologetikus színezettel vonja be, addig a liberális theologia a tudomány obiectív eszközei felhasználásával minden apologizáló tendencia nélkül törekszik az igazság megállapítására, vallván, hogy a vallásos igazságok ép oly kötelező, sőt a hittudat tárgyi tartalmának és benső természetének megfelelően még kötelezőbb erővel bírnak, mint más igazságok s így külön apologiára absolute nem szorulnak.

Az újabb bibliai kutatások egyetemlegessége, differenciálódása s a részletekbe hatoló mélysége azon szerencsés leletekből magyarázható meg, amelyeket a XIX-ik század utolsó évtizedeiben és a XX-ik század legutóbbi éveiben az érdeklődő emberiség az előázsiai színtéren az ókorban ott szerepet játszó népek szellemi élete körül tett. Ha e fölfedezések idejéig a bibliát lehetett izoláltan, minden más szellemi terméktől elszigetelten vizsgálni, problémáit csupán csak önmagából minden kisegítő parallel felvonultatása nélkül magyarázni s egyes nem értett dolgait a supranaturalis kinyilatkoztatás védelmi sphaerájába beállítani, úgy e gazdag leletek napfényre jutása után az emberi szellem mintegy önkénytelenül is az összehasonlító eljárásra vetette magát s behelyezé a bibliát is abba a kortörténeti összefüggésbe, amelybe keletkezési körülményeinél, képzetei sajátosságánál és szereplő személyei élettörténeténél fogva egyaránt beletartozik. És ez összehasonlító tárgyalásnak nem lehetett és nem lehet ellentmondani egyfelől kronológiai okokból sem, de még inkább nem a biblián kívüli szellemi és azon belül is avallásos fejlődés olyan egyező képzet sorozataiból kifolyólag, amelyek letagadhatatlanul bizonyították és bizonyítják, hogy a biblia és a rajta kívül eső szellemvilág között sokoldalú érdekösszefüggés van. E tény tehát a tudományos theol. kutatás vonakodás nélkül acceptálta és irodalmi alkotásában, azok felépítettségében, minőségében, terjedelmében kifejezésre juttatta. És eljárása szabad és előfeltételektől mentes érvényesítése mellett is megtudta találni a módját annak, hogy az isteni kijelentést esorbitatlan uralmában, tekintélyében és igazságában fenntartsa, mikor azt a bibliai vallásos igazságok tartalmi értékére központosította s nem a formát és az idői mikort ruházta fel a csatlakozhatatlan isteni eredet jellegével.

Az összehasonlító eljárás irodalmi eredményeit igen alkalmas és kiváló példákban szemlélhetjük min-

denekelőtt a bibliai nyelvészet mezején folyó munkában. A bibliai nyelvek kutatása a XIX. század derekáig sem nélkülözötte, kivált ó-testamentumi részében az összehasonlító karaktert, de ez összehasonlítás vagy igen szegényes eredményeket, vagy az újtestamentumnál épen azt a megdönthetetlennek látszó negativumot eredményezte, hogy az újtestamentumi görög nyelv egy önálló, elszigetelt nagyság, mely az egykorú görög dialectusokkal és a régi klasszikus göröggel semmiképen sem függ össze. Ha valahol tehát, úgy e mezőn lehetett az új kutatásoknak átalakítólag hatniok, amelyek támaszkodva egyfelől az előázsiai népek nyelvemlékeire, másfelől a hellen synkretistikus műveltség görög nyelvű emlékeire behozták a bibliai héberrel azt, hogy semmiképen sem az az egységes érintetlen nyelv, amelynek a tradíció és kutások állították, hanem nagyon is befolyásolva van kialakulási processusában az egykorú népek s a Palesztinában koronként megfordult törzsek nyelvi sajátosságai által és oly sok idegen műveltségi elemnek a fenntartója, amilyen csak egy állandó idegen hatásokkal küzködő sok megpróbáltatáson átment nyelv lehet, az újtestamentumi nyelvről pedig kimutatták koine dialectus jellegét, azaz az egykorú hellenistiko-synkretistikus népnyelvvel való azonosságát. S hogy épen az újtestamentumi nyelvvel a kétségnek még a legkisebb árnyéka is száműzessék, a nyelv összefüggést oly pontokon: a legkatexochénebbnek látszó keresztyén fogalmak szó értekeinél mutatták ki: a pistis, agape, euangelion, parusia, lütron, epifaneia stb. kifejezéseknél, amelyek addig az újszövetségi görög specialis eredetisége, önállósága mellett voltak a legerősebb bizonyítékok. A tényhelyzet ilyen alakulása mellett képzeljük el most már a bibliai nyelvészet munkájának fontosságát, feladatait és jövő perspektíváit! A bibliai nyelvek igazi jellegükben felismerve a bibliai szöveg értelmének nélkülözhetetlen, megnyitó kulcsai. Birásuk nélkül hiányzik az az ellenőrző eszköz, amely a tudományos theologia kezében a fordítás hitelességét garantálja. A biblia, mint forráskönyv a tudós tanulmányozás tárgyát csak úgy képezheti, ha eredeti szövegében áll a kutatók rendelkezésére. A bibliai nyelvek ily szempontokkal indokolható fontossága vallásos nézőpontból még fokozódik azon megfontolás által, hogy a vallásos képzetek eredeti kifejezéseinek nyelvi ismerete igen érdekes összehasonlításokra ad alkalmat és segít tisztázni az értelmet olyan oldalról, amilyenről eddig az illető fogalomhoz hozzáférközni nem sikerült. Pl. mit jelent az az értelem helyes megvilágosítása szempontjából, ha ismerjük, hogy az isten neve az összes semita nyelvekben az *el* tövel van kifejezve, vagy hogy a kados = szent fogalma egyazon gyökerekből táplálkozik az ótestamentumban és az ótestamentumon kívül, az isteni erő, hatalom és tökély kifejezésére s a vallásos gondolkodás sok más képzete körülírására és végül a vallásos fejlődés bizonyos fejlődési fázisain belül észlelhető egyező képzetek megnevezésére a bibliai héber ugyanazt a kifejezési anyagot alkalmazza, amelyet a biblián kívül eső többi semita vallások is alkalmaznak. Vagy mily szemléltetően jellemzi az ótestamentumi nyelvészet feladatait és tárja fel jövő perspektíváit az összehasonlító bibliai nyelvészet terén a fölfedezéseknek az a hosszú sora, mely még a beavatottak egy része előtt is szinte hihetetlen eredményeket takargat s olyan fogalmak nyelvi eredetének a feltárásához vezet, mint az *eden* = a paradicsomkert, *hekal* = a templom neve, *efes*, *afse huarez* összeköttetésben =

a föld végei — a világoceán, *kerub*¹ — a kerub mythikus neve, amelyek mind az előázsiai sumir-babiloni kultúrkörből vannak véve és sok más társukkal együtt a legbeszédesebben hirdetik a biblia nyelvi tanulmányozásának az elengedhetetlen szükségességét. Vagy minő szédületes perspectivát tár fel az is, ha pl. a kultusz körébe tartozó kifejezések nyelvi egyezésével tudjuk bizonyítani, hogy a vallásnak e közösségi célt szolgáló része tényleg az a legconservativebb factor, amely vallásformáról-vallásformára öröklődött át az ókori keleten és az ótestamentumon belül a fejlődésnek csak magasabb rendű szellemi szűrőjén ment keresztül, de lényegileg ugyanazon vonásokkal bírt, mint az ókori keleti vallásalakokban. Továbbá, hogy az isten és ember közötti viszonyt megzavaró bűnösség fogalma, a bűn elkövetésének, megvallásának, megbocsátásának kifejezés complexuma is egyezik alapjában az ótestamentumban és azon kívül, noha az elsöben a prófétai elmélyítő hatás következtében az isten erkölcsi tökélyének megfelelően van a bűnösségnek olyan árnyalati vonása is, amely a biblián kívül nem található fel. És legvégül az emberi kötelességek körülírása az istennel és az embertársakkal szemben is az ótestamentumban és a nagy ókori keleti vallásalakokban olyan nyelvi téren mozog, az általános semi nyelvrokonság tényén túlmenő, olyan körülíró nyelvi sajátosságokkal rendelkezik, amelyek a kettő közötti genetikus összefüggésre, ha az ótestamentumban aztán mindjárt a tökély felé feltörekvő fejlődési irányra is mutatnak. És hasonló a helyzet az újtestamentumi nyelvészet mezején is. Nemcsak egyes fogalmak nyelvi körülírásai találhatók meg többé-kevésbé azonos jelentéssel az egykorú koine dialectusban, hanem egész gondolatkörök, amelyeknek természetesen a keresztyén vallás tartalmi gazdagsága teljesen új színezetet, elmélyülést ad s így az összefüggést kifelé mintegy formaivá, sematikussá fokozza le. Új világot tár fel tehát a biblia értelmének megállapítása mezején s a biblia komoly magyarázatához ma már annyira hozzálapadt ez a nyelvi követelmény, hogy ez a bibliai theologia petitio principii-je, tudományos jellegének előfeltétele.

A bibliai nyelvészet mai kialakítása igen sok kiváló nyelvész össz munkájának az eredménye, mint a *Delitzsch, Langdon, Brockelmann, Socin, Strack, Marti, Kautsch, Erman*-é, kik az előázsiai nyelvészet egyes terén működve specialis kutatásaikkal megadták a lehetőséget arra, hogy ma az ótestamentumhoz a *Gesenius-Kautsch*-féle Hebräische Grammatik. 28. Aufl. Leipzig 1909. és a *Gesenius-Buhl* féle Hebräisches und aramäisches Handwörterbuch für das alte Testament. Leipzig 15. Aufl. 1910. áll az érdeklődők rendelkezésére. Az újtestamentumi nyelvészet mezején *Wilcken* kutatásai után *Deissmann, Weinl, Lietzmann, Moulton, Robertson, Preuschen* és mások értek el kiváló eredményeket, úgy, hogy ma már az újszövetségi görög nyelvhez is a tudományos követelményeknek megfelelő legújabb grammatikákkal és szótárakkal rendelkezünk.

A bibliai kutatás tehát első legfontosabb, alapvető részében: nyelvi téren biztosította magának azt a lehetőséget, hogy szellemi épületét körültekintő gondossággal és biztonsággal, az összehasonlítást a szellemi világ bármely más alkotásával fényesen kiálló módon alkossa meg. És meg is tette, amint további részletekben majd a következő alkalomkor látni fogjuk.

Varga Zsigmond.

IRODALOM.

— **Könyvismertetés.** Jézus a János evangélioma fényében, írta lic. Rácz Kálmán. Ara I kor. 20 fill. Debrecen, Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdája. 1914. 65 l. A könyv tartalmi jegyzéke: Bevezetés. I. János evangéliomának sajátosságai. II. Jézus személye 1. Jézusnak mennyei létezése 2. Jézusnak emberi létele. 3. Jézus viszonya Istenhez. 4. Jézus viszonya az emberekhez. III. Jézus munkája. 1. Jézus munkája az ember szempontjából. 2. Jézusnak Istenre célzó munkája. Lic Rácz Kálmán munkája Jézust és János evangélioma alapján állítja az olvasó elé még pedig tudományos készültséggel, másfelől oly vonzó módon, oly megnyerő előterjesztéssel, hogy könyvét nemcsak szakértők, hanem laikusok is élvezettel olvashatják. Az értékes munka megszerzését melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Kant: Az örök béke,** filozofias vázlat, fordította: dr. Hildenstab György. Losonc. Kármán könyvnyomdai műintézet. 1915. 58 l. Ara I kor. A béke után való általános sóvárgás napjaiban nagyon helyes munkát végezett dr. Hildenstab, amidőn a békére vonatkozó felfogásával megszólaltatja a németek kiváló bölcsészét, Kantot, aki munkáját 120 évvel ezelőtt írta s akinek tanácsai nagyon reá illenek a mai viszonyokra is. Mennyre igazak pl. a következő mondásai: 1. nem tekinthető békekötésnek az olyan, amely tárgyának későbbi háborúra irányuló titkos fentartásával kötöttet; 2. egyetlen önálló állam se legyen örökség, csere, vétel, vagy ajándékozás útján más állam által megszerezhető; 3. az állandó hadseregek idővel teljesen megszüntetendők stb. Ez után felsorolja az örök béke határozatait: A polgári alkotmány minden államban köztársaság legyen.¹ A népjog szabad államok szövetségén alapuljon. A világpolgárjog az általános hospitalitás feltételeire szorítkoznék. Ezután Kant fejtegeti az örök béke biztosítékait, majd az erkölcs és politika közötti ellentétet az örök béke szempontjából. Az utolsó fejezet címe: A politikának az erkölccsel való egyezéséről a közjog transcendentális fogalma szerint. És itt Kant azon örök érvényű szép formulához jut: Jogtalan mindaz a mások jogaira vonatkozó cselekvés, melynek vezérelve nem tűri a nyilvánosságot.

Az ügyes fordításban megjelent munkát ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől,

2113—1915. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Folyó évi egyházkerületi közgyűlésünk jegyzőkönyvi 18-ik száma alapján felhívom az összes egyházmegyét, hogy folyó évi őszi közgyűléseiken indokoltan állapítsák meg azon egyházak névsorát, melyeket állandó káplántartó helyekül akarnak elismertetni s e munkálatokat az egyházmegyei közgyűlés után azonnal méltóztassanak hozzám felterjeszteni, hogy azok őszi közgyűlésünk idején az esperesi kar által tárgyalhatók legyenek.

¹ Kant úgy látszik tévedett abban, ha azt hitte, hogy az örök béke egyik feltétele a köztársasági államforma. Franciaország példája világosan bizonyítja, hogy köztársaság és véres háború nagyon is megférnek egymás mellett. Szerk.

Melyet midőn különös figyelmébe ajánlok Nagytiszteletednek

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debrecen, 1915 április hó 26-án.

2163—1915. szám

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Mivel az önnálló kántorok korpótléka ügyében kelt 21—1914. sz. kerületi határozatnak kellő eredménye nem volt, ez évi közgyűlésünk 129—1915. sz. a. általam most Nagytiszteleted útján felhívja az egyes presbyteriumokat, hogy az önálló kántorok részére az őket megillető korpótlékokat állapítsák meg.

Melyet midőn egyházmegyéje egyházközségeinek presbyteriumával felhívás útján közölni kérek

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debrecen, 1915 április hó 26-án.

2112—1915. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Folyó évi egyházkerületi közgyűlésünk 17-ik száma alapján az István király napi mezsei munka tárgyában kelt 52—1914. számú konventi határozatra hozott 17—1915. jegyzőkönyvi számú egyházkerületi határozatunkra kérem Nagytiszteletednek és általa egyházmegyéje minden egyházi és iskolai hatóságának különös és szíves figyelmét.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1915 április hó 26-án.

2110—1915. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Folyó évi egyházkerületi közgyűlésünk jegyzőkönyvi 8-ik száma alapján a Dr. Papp Tibor halálát megürült máramarosszigeti jogakadémiai kerületi tanárképviselői állásra a szavazást elrendelem.

Szeretettel kérem Nagytiszteletedet, méltóztatásuk oly módon intézkedni, egyházmegyéje egyházközségeitől a szavazatokot oly időben bekérni esperesi hivatalához, hogy azokat hozzám *folyó évi szeptember hó 30-ra be- küldhesse.*

Kérésemnek e jelzett időre való pontos szíves megtartását kérve és várva.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debrecen, 1915 április hó 26-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Dr. Kun Béla kollégiumi igazgató.** A most lefolyt egyházkerületi közgyűlés a főiskolai közös tanárikar ajánlatára egyhangúlag dr. Kun Béla egyetemi jogtanart választotta meg 6 évre kollégiumi igazgatónak. Úgy a közös tanári-kar egyhangú ajánlása, mint az egyházkerület egyhangú választása teljesen garanciát nyújt arra nézve, hogy a kollégium ezen nehéz átmeneti időben mindenképen megfelelő embert nyert dr. Kun Bélában, mint igazgatóban. Éles judiciuma, fáradhatatlan munkaszeretete az átmenet sok nehézségén fog bennünket a kollégiumban keresztül segíteni. A kollégiumnak az általa készített s az egyházkerületi közgyűlés

189—1914. sz. a. elfogadott új szervezetével szemben különösen a közös tanári-kari gyűlést illetőleg lehetnek egyesek különböző nézetek, de arról mindenki meggyőződhetett, hogy dr. Kun Béla ezt a szervezetet azon nemes intenciótól vezérelte, hogy a főiskola az akadémiai szakok megszüntével is lehetőleg az eddigi keretek között fejtsse ki működését. Hogy ez a cél el lesz-e érve, azt a jövő mutatja meg. Minden szervezetnek legerősebb kritikusa az idő. Dr. Kun Béla talán épen a felett, hogy az általa létesített szervezettel nem minden főiskolai tanár ért egyet. — elkedvetlenedve kollégiumi igazgatói állásáról le akart mondani, de a közös tanári-kar egyhangúlag megnyilatkozott bizalma visszatartotta őt ezen lépéstől. Mi teljes bizalommal viseltetünk dr. Kun Béla értékes egyénisége iránt s hisszük, hogy munkakedvét a kollégiumi ügyek kezelésében továbbra is megtartja.

— **Hősi halált halt református tanítók.** A magyar tanítóság számos emberét veszítette el már a most folyó háborúban. Ide jegyezzük azon elesett református tanítók nevét, illetőségi helyét s oklevelök kiadásának idejét, akik a debreceni református tanítóképző-intézetben végeztek: Tardy Sándor Hajduböszörmény 1906. Szendrey Szabó Ferenc Hajdúhadház 1905. Fehértói József Hajdúszovát 1911. Falussy Gyula Alsóvadász 1908. Veres János Kisölvéd 1905. Balogi Lajos Baresika 1906. Könyves Kálmán Esztár 1909. Kiss Mihály Ant 1900. Puskás Lajos Magyarizsép 1906. Kálmán Mihály Karcag 1909. Telky László Gáborján 1911. Kántor Isván Bihar-dioszeg 1911. Takács Nagy Imre Nyírmártonfalva 1912. Gede István Biharugra 1912. Telegdy Károly Kisszántó 1912. Ezen névsor azonban nélkülözi a teljességet, mivel még több volt növendékünk hősi haláláról hallottunk. Amennyiben a debreceni református tanítóképző-intézet értesítőjében meg akarja örökíteni a háborúban elesett volt növendékeinek neveit, — az igazgatóság ez úton kéri fel e lap olvasóit, hogy vele a fentebb említett tanítókon kívül elesett, Debrecenben tanult tanítók neveit közöljék.

— **Debreceni tájékoztató a német katonáknak.** Dr. Csűrös Ferenc városi kulturtanácsnok egy tájékoztató füzetet akar szerkeszteni a Debrecenben megfordult német katonák számára. A füzet ismertetni fogja Debrecen nevezetességeit és tájékoztat Debrecen kívüli cikkeiről. E füzet kiadására az az érdeklődés indította dr. Csűrös Ferencet, melyet a város által kiadott képes levelezőlapok kellettek a németek között. Az ilyen találékonyság a mai mozgalmas időkben mindenféle igen ajánlatos volna, hogy hazánkat külföldön minél inkább megismerjék.

— **Szíves tudomásul.** Szélekörű levelezésemre tekintettel egyáltalában képtelen lévén külön-külön levelet írni minden barátomnak és jó ismerősömnek: ezúton tudatom velök, hogy jövő május hó 5-én végleg elköltözöm Debrecenből s Nagybányára (Szatmár vm.) megyek állandó lakásra. Ott keressenek föl, ott örvendeztessenek meg levélileg, vagy még jobb, ha személyesen, szeretett barátaim és jó ismerőseim. Isten ve-lünk! Debrecen, 1915 április 29. *Csiky Lajos.*

— **Levél a szerkesztőhöz.** B. lapjának folyó évi április hó 17-én megjelent 16. száma Különfélek rovatában „Mások — rólunk” címen megjelent közleményre vonatkozólag teljes tisztelettel bejelentem nagytiszteletű úrnak a következő *helyreigazítást*: „Nálunk Magyarországon a háború kitörése óta az első, rendszeres német mintára szervezett Katona-Otthon — Budapest, 1914.

évi december hó 19-én nyílt meg IX., Ferenc-körút 12. l./b. alatt a Budapesti Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület helyiségében a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Magyar Nemzeti Szövetségének anyagi és erkölcsi támogatása mellett. Teljes tisztelettel kérve e helyreigazítás szíves közlését, maradok kiváló tisztelettel, kész szolgája dr. Papp Gyula, mint a budapesti Katona-Otthon titkára. — Szívesen helyt adunk e helyreigazító soroknak azon megjegyzéssel, hogy amit mások írnak rólunk, azt nem mi írjuk!

— **Értesítés.** Lapunk felelős szerkesztője: dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanár, a szerkesztői teendőket ismét átvevén, kérjük lapunk olvasóit s munkatársait, hogy mindennemű kéziratot s megkeresést ismét ő hozzá küldjenek.

— **A hajdunánásiak új lelkésze.** A hajdunánásiak nem régen választották meg a Mikó Imre halálával megüresedett egyik lelkészi állásra Kolozsvári Mihály ott működő vallásnánárt. Az ellentábor azonban a választást megfélebbezte. Az egyházkerületi bíróság a felebbezést elutasította s Kolozsvári Mihályt állásában megerősítette. Amidőn mngelégedéssel konstatáljuk az egyházkerületnek ezen határozatát, Kolozsvári Mihálynak szép munkatérén Isten áldását és sok sikert kívánunk.

— **Értesítés.** Hogy a haretéren küzdő s a kórházakban szenvedő testvéreink a közelgő pünkösdi ünnepekben se nélkülözzék az Isten vigasztaló szentigéjét, több lelkészársamtkérésére elhatároztam, hogy a karácsonykor és husvétkor kiadott füzetekhez hasonlóan, pünkösdi predikációt, éneket és imádságot tartalmazó Pünkösdi üzenetet adok ki. A kis füzet ára: 8 fillér, 50 drb. 3 kor. 70 fillér, 100 drb. ára 7 kor. Az itthonlevők lelkiépítését pedig azzal kívánom szolgálni, hogy a mostani nehéz időhöz alkalmazott pünkösdi templomi predikációt adok ki. A füzetet 50 fillér beküldése ellenében megküldetem az érdeklődőknek. Mindkét füzet megrendelhető alólirt szerzőnél. A haretérré és kórházba szánt füzetek szállítását május 3-án, a másik füzetet pedig május 10-én kezdjük meg. Körmend. 1915 április 23-án. *Kapi Béla* ev. lelkész.

— **A középszabolcsi református egyházmegye tavaszi közgyűlése.** A szokottnál jóval korábban, március 24-én tartotta a középszabolcsi egyházmegye a háborús esztendő tavaszi közgyűlését Nyiregyházán, a vármegyeháza kistermében. Inkább „megtörve“, mint „megfogyva“, különösen lelkészek nagy számban jöttek össze, csak keveseket tartott vissza a közlekedés nehéz volta, a járhatatlan utak, az egyáltalán nem, vagy nagyon rosszul közlekedő vonatok nyomorúságai. Ha valamikor, most különösen szívesen vette mindenki a gyűlésezés alkalmát, hogy a lelkek érintkezéséből támadjon reménység, a szívek összedobbanásából fakadjon éltető hit. Hit és reménység, amelyekre oly nagy szükség van. — Przemysl eleste nagyon lehangolt mindenkit. A nagy nemzeti veszteségen kívül a hadiszerecsénk e szeszélyes esélye minket, szabolcsiakat, közléről érint. Faink, híveink, népfelkelő presbtereink sokan jutottak ott bizonytalan sorsra. Mi pedig „Te benned bízunk eleitől fogva“ Seregek Ura! valljuk is, énekeltük is áhitatos szívvel; „a mi lelkünk szép csendesen nyugszik csak az Úr Istenben“; „azért a mi szívünk nem félne“, imádkoztunk buzgó esperesünk imádságos lelkével. S ahogy énekeltünk s ahogy imádkoztunk: „könnyű csordult az

orcánkra“. Az az ének, az az ima méltó volt sok ezer lelkek lelkipásztoraihoz, méltó a nagy traktus széniorához. Hogy a gyűlésen mik történtek, a fontosabb tárgyak melyek voltak, könnyű most arról krónikát írni; most, midőn a másod-, harmadrendű kérdés mind háttérbe szorul, az idővel való takarékoskodás szépen illeszkedik be az általános drágaság keretébe s a hadi rendkívüliségek sorába. Most tárgysorozat is csak azért van, mert gyűlés tartatott, egyébként egy-két felterjesztésre váró ügy kivételével az egész tárgysorozatot el lehetett volna tenni őszre. Kára legfeljebb a paszabi katedrának lett volna belőle, mely a harmadik választás után sem zárhatta ölébe a maga emberét. Úgy gondolom, hogy Paszab az E. T. H. t.-c.-nek valóságos tűzpróbája s olyan hirhedtté vált messze-szerte, miszerint nagyon nehéz lesz e híret kiköszörülni. Miután a bíróság ítélete a harmadik választásnál is felebbeztetett s így a kérdés véglegesen megoldva nincsen, érdektelennek tartom a választás mikéntjének itteni megvilágítását. Esperes időszaki jelentése gondos csoportosítással, figyelmes rendezéssel, élvezetes előadással mutatja be a félév történetét. A sok szomorú dolog bejelentése után jól esett hallani az örvendetes híreket a fokozott tevékenységről, a szeretet munkáiról, a pásztorok vigyázásáról, a hívek áldozatos készségéről, a világ háborgása közepette a lelkek szelid békéjéről. Adás-vétel kevés volt. Esküttevő tanító mindössze 3, az is mind nő. Az egyházmegyéből tekintélyes számban vannak hadban világi tanácsbírák, lelkészek, tanítók. A II-ik félévi iskolalátogatás ez évben elmarad, a vizsgák a legelőbb helyen, különösen a magasabb osztályokban korán lesznek. — Egyebekben többé-kevésbé fontos és sürgős jelentések tárgyalattak, melyek elvégzése után a gyűlés még 12 óra előtt véget ért. Vajha következő gyűlésünkön már a békességért adhatnánk hálát a mi Istenünknek. *Veress Károly.*

— **Lelkészi meghívás és belktatás.** Közönséges panasz, hogy a lelkészi pályán alig van előhaladás. A lelkész olyan, mint a növény, rendszerint ott marad, ahova először megválasztották. Vannak, akik ezt nagy előnynek találják, mi azonban azt szeretnénk, ha lelkészeink a negyedik osztályú egyházakban kezdvén szent szolgálatukat, a falusi kis egyházakkal is megismerkednének s ha csak különösebb ok nincs helyben maradásukra, állomásaikat előbb 5 évenként, később nagyobb időközökben változtatni tudnák. A mostani fix rendszer jórészt lehetetlenné teszi, hogy tapasztalatainkat felhasználhassuk, felismert hibáinkat megigazíthassuk. Azután abban is van valami, hogy bizonyos évek alatt a legkitünőbb tehetség is kimerülvén, nem képes többé a legnagyobb hatást kifejteni. Van azonban sok előnye a plánta és osztriga módszernek is. Ismerjük ezeket mi is, de ennek dacára mégis örvendünk rajta, ha valamely lelkészársunk munkája azzal talált méltánylást, hogy másik gyülekezet is kereste szolgálatát. Ez történt most Keresztesi László petneházi fiatal kollégánkkal, kit 1½ évi sikeres rendes lelkészi szolgálat után az anaresi egyház hívott meg egyhangúlag s kinek ünnepélyes beiktatását április hó 11-ikén testvérbátyja, ifj. Keresztesi Sándor nyirkarászi lelkész (a Keresztesiek ároni és literátus család) lelkész végezte. Sok szerencsét és Istennek gazdag áldását mindenik részre.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond,

Pályázat

az alsószabolcs-hajduvidéki református egyházmegye kötelekébe tartozó, halálozás által megüresedett *tiszadadai* lelkipásztori állásra.

Javadalom: (mely az 1894. évi jelentő ívben 2148 koronára van felveve s a nyugdíjigény alapjául szolgál) az 1911-ik évben kelt díjlevelé szerint:

1. Kézpénz 84— kor. 2. Természetben teljesített munka váltása címén 120— kor. 3. Kisajátított földtőke — 1030 kor. — takarekpénztári kamatja 5150 kor. 4. Huszonnyolc kat. hold és 1225 □-öl szántóföld haszonbéri értéke 1040— kor. 5. Tizenhat kat. hold és 1385 □-öl szántóföld haszonbérértéke 474— kor. 6. Negyvenkettő köből rozs az egyház magtárából kimerve a 10 kor., 420— kor. 7. Hat öl kemény tűzifa beszállítva a 28 kor., 160— kor. 8. A földek adóját az egyház fizeti. 9. Palást-díjak: a) keresztelezésért 1 kor., b) könyörgéses halottért templomban 2 kor., háznál 4 kor., tanítási halottért templomban 4 kor., háznál 8 kor., külön búcsúztatóért 2 kor., esketés a templomban 4 kor., együtt: 200 kor. 10. Lakás. Megváltani való beruházás mintegy 200 korona erejéig. Az állás 1915. évi október elsején elfoglalandó. Az első évben, vagyis 1915. okt. 1-től, 1916. szept. 30-ig az összes javadalom fele — a lakás- és stóladíjak kivételével — az egyházkerület 1908. évi 260. számú határozatával jóváhagyott egyházmegyei végzés értelmében az elhunyt lelkész özvegyét illeti. A pályázati kérvények az egyházi II. t.-c. 16. §-ában említett okmányokkal felszerelten 1915. évi május hó 11. napjának délutáni 5 órájáig Szabó Lajos espereshez Hajduhadháza (u. p. helyben) küldendő be. Kelt Debrecenben, 1915. április hó 26.

Dr. Baltazár Dezső, püspök.

„Noé” szőlőjtvány-telep

a legjobb bor-, chasselas-, muskoiály-különlegességeit és hazai szőlészeiünk legújabb gyöngyeit, miniegy 100 fajban termelt 1- és 2-éves, szigorúan válogatott 1-ső osztályú gyökeres szőlőjtványait, síma és gyökeres európai és amerikai vesszőit, úgy a fajtisztaság, mint a fajazonosság tekintetében teljes jóállással — őszi és tavaszi szállításra megvégre ajánlja és ezekről szólo hasznos tanácsadó, a fajtákat ismertető képes árjegyzékét ingyen és bérmentve küldi és végül ezidőszerint 650 hektoliter 6- és új-borsit ajánlja a tulajdonos

Szalacs (Bihar megye) Nagy Imre.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tífus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel, mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbízható fertőtlenítő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbízhatóbb fertőtlenítő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **90 filléért** minden gyógyszerárban és drogériában kapható. Hatása gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenítésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra), kéz- és arcmosásra és ragályok elhárítására stb. mindenkor ajánlják.

Lysiform-szappan

finom, gyenge pipereszappan, 1% lysiformot tartalmaz és antiseptikus hatása. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépíti, megpuhítja és illatosítja a bőrt. Egy kísérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni.

Ára: 1 korona 20 fillér.

Fodormenta-Lysiform

erősen antiseptikus hatású szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltünteti és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasítás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vízre.

Eredeti üvege 1 korona 60 fillér.

Az összes lysiformkészítmények kaphatók minden gyógyszerárban, drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az **Egészség és fertőtlenítés** című érdekes könyvet.

DR. KELETI és MURÁNYI
vegyészeti gyára Ujpesten

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségi játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

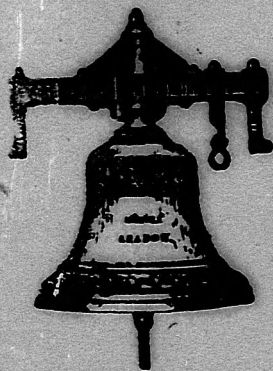
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lóditható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasálványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

órák, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.